

VANUIT AUTISME
BEKEKEN

LEIDRAAD voor Levensloopbegeleiders VAB

November 2023

Inhoud

Voorwoord.....	4
1. Wat is Levensloopbegeleiding VAB?	5
1.1 Onderscheid ten opzichte van ander aanbod.....	5
1.2 Uitgangspunten Levensloopbegeleiding VAB	6
2. Wie is Vanuit autisme bekeken?	7
2.1 Ontstaan en doorontwikkeling Levensloopbegeleiding VAB.....	7
2.2 De missie van VAB	8
2.3 De visie van VAB.....	8
2.3.1 Zo kijkt VAB naar autisme.....	9
2.3.2 Zo kijkt VAB naar inclusie	10
2.4 De organisatie(s)	12
3. Voor wie is Levensloopbegeleiding VAB bedoeld?	13
4. Waarom Levensloopbegeleiding VAB?	13
5. Competenties van een Levensloopbegeleider VAB.....	14
6. Positie en rol van een Levensloopbegeleider VAB.....	15
6.1 Omgang met ouders/verzorgers	16
6.2 Omgang met professionele hulpverleners	16
6.3 Omgang met naasten (en het overig netwerk).....	17
6.4 Bevoegdheden en eigen ruimte van een Levensloopbegeleider VAB	17
7. De aanpak	17
7.1 Hoe komt iemand in aanmerking voor Levensloopbegeleiding VAB?.....	17
7.2 Hoe kan iemand Levensloopbegeleider VAB worden?	18
7.2.1 Hoe wordt een Levensloopbegeleider VAB gekozen?	18
7.2.2 De lokale pool van kandidaat-levensloopbegeleiders.....	18
7.3 Hoe kiest een deelnemer een Levensloopbegeleider VAB?	20
7.4 Opstarten van de samenwerking.....	21
7.4.1 Ontwikkelen van een vertrouwensband.....	21
7.4.2 Vormgeven van de samenwerking.....	22
7.5 Jouw werk als Levensloopbegeleider VAB: brengen van positieve beweging.....	23
7.5.1 Achterhalen van wensen en verwachtingen	25
7.5.2 Zelfbewustzijn en eigen regie vergroten.....	26
7.5.3 De omgeving betrekken en maatwerk regelen	27
7.6 Waakvlamcontact.....	28
7.7 Rapportage van de levensloopbegeleiding	29
7.8 Hoe wordt beoordeeld of de levensloopbegeleiding goed verloopt?	30

7.9	Wat als de levensloopbegeleiding niet goed verloopt?.....	30
7.10	Wanneer stopt de samenwerking tussen een deelnemer en een Levensloopbegeleider VAB?	31
8.	Ondersteuning van de levensloopbegeleider door VAB	32
8.1	Leren en ontwikkelen	32
8.2	Wat gebeurt er in een lokale groep?.....	32
8.2.1	Intervisie	33
8.2.2	Coaching gesprekken en casuïstiek bespreking.....	33
8.2.3	Persoonlijk aanspreekpunt	34
8.3	Wie volgt wat?	34
8.3.1	Levensloopbegeleiders in verschillende situaties.....	34
8.3.2	Onderdelen van het programma leren en ontwikkelen	34
8.3.3	Wie volgt wat	35
8.3.4	Financiering voor deelname aan bijeenkomsten.....	36
8.3.5	VABlab	36
9.	Financiering.....	36
9.1	Groepsfinanciering.....	36
9.2	Inschatting uren per deelnemer	36
10.	Samenwerkingsafspraken	37
11.	Veiligheid.....	37
12.	Onderzoek	39
	Bijlage 1 Beoogde Impact Levensloopbegeleiding VAB	39

Voorwoord

Deze leidraad die voor je ligt, of op je scherm staat, legt de werkwijze van Levensloopbegeleiding VAB uit.

Uit ervaring weet ik dat een levensloopbegeleider een belangrijke rol kan vervullen in het leven van iemand met autisme. Ik denk dat ik boven de 100 uit zou komen als ik het aantal hulpverleners dat ik heb gezien, zou optellen. Uiteindelijk was ik altijd degene die het overzicht moest houden over alle partijen en die ervoor moest zorgen dat ze met elkaar communiceerden. De begeleiding kostte me soms meer dan dat het me opleverde. Nu heb ik een begeleider die langer dan een half jaar blijft, die veel weet over mijn netwerk en me daarin kan ondersteunen, die er is wanneer nodig. Alleen al weten dat er een vaste persoon beschikbaar en bereikbaar is, geeft me zo veel rust dat ik minder acute vragen heb. In plaats van dat ik alleen maar bezig ben met mezelf overeind houden en de mensen om me heen te leren hoe ze me kunnen ondersteunen, kom ik weer aan ontwikkeling toe. Zonder externe en opgelegde doelen, behaal ik ineens doelen die ik zélf graag wil behalen. Dat geeft een heel fijn gevoel. Ik leef mijn leven en mijn levensloopbegeleider staat naast me in alles wat ik meemaak, zonder verwachtingen. Dat gun ik iedereen met autisme: een persoon die er zo nodig is in voor- en tegenspoed, en begeleiding ongehinderd door het maken van plannen en onzekerheid rondom indicaties.

Het is nu nog bijzonder dat je iemand dat mag bieden als levensloopbegeleider, maar ik hoop dat het steeds gangbaarder wordt. Ik wens je veel plezier bij het lezen van deze leidraad!

Anne van de Beek
Ervaringsdeskundig redacteur Vanuit Autisme Bekeken

1. Wat is Levensloopbegeleiding VAB?

Levensloopbegeleiding VAB¹ is laagdrempelige ondersteuning voor mensen met autisme. Levensloopbegeleiding vertrekt vanuit de eigen wensen en het leven van de deelnemer en stimuleert respectvolle en liefdevolle ontwikkeling, levensgeluk, autonomie en deelname aan de samenleving. Doel van Levensloopbegeleiding VAB is beweging brengen in het leven zoals iemand dat zelf wenst. Hierbij blijft de regie zoveel mogelijk bij de persoon met autisme en/of diens naasten. Dit betekent dat de te ondernemen acties op individueel niveau niet tevoren vaststaan. De Levensloopbegeleider doet wat nodig is. Wat dat precies inhoudt is situationeel bepaald, afhankelijk van de wensen van de deelnemer en de situatie of levensfase waarin hij of zij zich bevindt.

Levensloopbegeleiding is ontwikkeld door de stichting Vanuit Autisme Bekeken (VAB).

Levensloopbegeleiding VAB biedt mensen met autisme langdurige ondersteuning door iemand met wie zij een klik hebben. Dat is het beginpunt. Iemand die er altijd voor ze is en op afroep kan worden ingezet. Dat betekent dat er soms intensief contact is, maar – als er geen behoefte is – er wordt afgeschaald naar 'waakvlamcontact'.

Een Levensloopbegeleider VAB is één vertrouwde persoon die niet alleen goede gesprekken voert (coaching en vraagverheldering), maar ook regelt wat er nodig is. Waar nodig in samenwerking met andere instanties.

Op het vlak van kwaliteit van leven ervaren deelnemers meer richting in hun leven. Ze kunnen beter omgaan met hun kwetsbaarheden en ervaren meer structuur. Vergroting van empowerment ervaren deelnemers door een grotere eigenwaarde, ze voelen zich autonomer en ze kunnen beter zelf problemen oplossen. Op het vlak van participatie leveren deelnemers een grotere bijdrage aan de maatschappij. Ze worden beter begrepen en geaccepteerd door hun omgeving en begrijpen de omgeving beter.

Bron: Onderzoek Levensloopbegeleiding VAB Werk! 2021, MAD IMPACT

1.1 Onderscheid ten opzichte van ander aanbod

Levensloopbegeleiding VAB kenmerkt zich door het zo nodig bieden van wat er op dat moment nodig is. Dat kan verschillen in periodes. Zo wordt er in tijden van nood en stress ambulante begeleiding geboden; als er maatwerk geregeld moet worden vertoont dat overeenkomsten met cliëntondersteuning; in geval van waakvlamcontact lijkt het op maatjescontact. Dit maakt Levensloopbegeleiding VAB uniek ten opzichte van andere vormen van hulpverlening zoals dagelijkse begeleiding, (gespecialiseerde) cliëntondersteuning, casemanagement etc. (voor een uitgebreidere beschrijving zie 7.5 "jouw werk als levensloopbegeleider VAB"):

¹ Vanuit autisme bekeken

- Deelnemers krijgen niet iemand toegewezen, maar kiezen zelf hun levensloopbegeleider VAB. VAB beoordeelt deze vooraf op geschiktheid. Alleen als er een 'klik' is, start de begeleiding.
- Er wordt geen begeleidingstermijn vastgelegd, waardoor er een vertrouwensband opgebouwd kan worden en er één langdurige begeleidingsrelatie blijft in plaats van vele wisselingen.
- Er wordt geen x-aantal uren per week vastgelegd. Een Levensloopbegeleider VAB kan extra worden ingezet als dat nodig is en minder als dat kan.
- Het vrij op- en afschalen van de in te zetten uren voor deelnemers kan bestaan dankzij het principe van groepsfinanciering.
- De keuze voor een Levensloopbegeleider VAB is vrijwel² volledig vrijgelaten.
- Levensloopbegeleiders VAB worden in een lokale groep begeleid door de procesbegeleider en ondersteunen elkaar en vormen een lerend team. Deelnemen aan de lokale groep door trainingen, bijeenkomsten en intervisies is een voorwaarde om levensloopbegeleider te zijn.

1.2 Uitgangspunten Levensloopbegeleiding VAB

De uitgangspunten van Levensloopbegeleiding VAB zijn afgeleid uit gesprekken met mensen met autisme die vooraf aan de pilot gevoerd zijn. We vroegen hen: wat zou voor jou maken dat levensloopbegeleiding werkt?

De klik is leidend

Wat moet je met iemand waarvan je het gevoel hebt dat deze persoon jou niet begrijpt? Samen door het leven lopen wordt dan lastig. De klik is leidend en een voorwaarde voor een duurzame begeleidingsrelatie: elke deelnemer (soms samen met diens naasten) kiest zelf zijn/haar levensloopbegeleider.

Levenslang

Langdurige ondersteuning van iemand die je begrijpt en goed helpt, heeft de voorkeur boven de zoveelste hulpverlener die je leven binnenwandelt. Mensen met autisme gaven aan dat zij in eerdere begeleidingsrelaties soms doelen in een tijdelijke indicatie bewust niet wilden halen, omdat het zou betekenen dat de indicatie niet verlengd werd. Of dat er stress ontstond als gestelde doelen niet behaald dreigden te worden. Levensloopbegeleiding VAB is dan ook levenslang, als de deelnemer dit wenst.

² Een levensloopbegeleider dient wel aan te sluiten op de visie en werkwijze van VAB. De VAB-organisatie beoordeelt de levensloopbegeleiders op geschiktheid en bewaakt de kwaliteit van de levensloopbegeleiding.

Levensbreed

We hoorden geregeld dat een prettige begeleider ook goed werk zou kunnen doen in een ander domein, maar dat regels dit niet toelaten. Dat heeft ertoe geleid dat Levensloopbegeleiding VAB levensbreed is. Dit betekent dat een Levensloopbegeleider VAB op alle relevante domeinen in het leven van de deelnemer werkzaam kan zijn.

Levensvolgend

Mensen met autisme vertelden ons dat er doorgaans in een indicatie is vastgelegd dat een x-aantal uur begeleiding per week moet worden afgenomen. Ook als dit eigenlijk helemaal niet nodig was. Levensloopbegeleiding VAB is dan ook levensvolgend: meer inzet in spannende periodes – zoals een verhuizing, nieuw werk of baanverlies, maar ook een tentamenweek of bijvoorbeeld nieuwe burenen – en minder inzet als alles goed loopt (waakvlamcontact).

2. Wie is Vanuit autisme bekeken?

VAB is een expertisecentrum op het gebied van autisme en een inclusieve samenleving. Wij willen in de praktijk laten zien welke veranderingen op school, werk en in de zorg bijdragen aan de versterking van mensen met autisme. Ervaringsdeskundigheid is leidend in al onze activiteiten. Mensen met en zonder autisme werken samen in VAB, waarbij we stap voor stap een inclusieve werkomgeving ontwikkelen.

Zie ook www.vanuitautismebekeken.nl

2.1 Ontstaan en doorontwikkeling Levensloopbegeleiding VAB

Levensloopbegeleiding VAB bestaat sinds 2019. Er is toen vanuit VAB een pilot gestart binnen het Programma Volwaardig Leven van VWS. De pilot is uitgevoerd voor 100 mensen met autisme. Omdat de pilot een onderzoek is, hoefde er niet gewerkt te worden binnen de definities van bestaande functies zoals cliëntondersteuning of begeleiding. Ook hoefde het niet te passen binnen de WMO, Jeugdwet, WLZ of ZVW.

De pilot Levensloopbegeleiding VAB is zeer succesvol gebleken. Er zijn bijzonder goede resultaten geboekt. Deelnemers ervaren meer kwaliteit van leven, meer empowerment, voelen zich meer van betekenis en leveren een grotere bijdrage aan de maatschappij. Hun naasten staan er niet meer alleen voor en voelen zich psychisch en lichamelijk beter.

Vanwege de positieve resultaten van de pilot, onderzoekt VAB op verzoek van en samen met het ministerie van VWS het draagvlak en de mogelijkheden voor implementatie binnen gemeenten en zorgkantoren. Doel is om Levensloopbegeleiding VAB beschikbaar te krijgen voor alle mensen met autisme die hier behoefte aan hebben. In maart 2023 heeft het ministerie van VWS via een tender een subsidie beschikbaar gesteld die voortzetting van Levensloopbegeleiding VAB voor de deelnemers uit de pilot mogelijk maakt en in gespecialiseerde cliëntondersteuning voor ca. 150

mensen met complexe autisme casuïstiek voorziet. Daarnaast zet het ministerie een ondersteuningsaanbod aan gemeenten op om het aanbieden van levensloopbegeleiding VAB in het sociaal domein te bevorderen.

Naar aanleiding van ervaringen en signalen in de pilot, die eind 2023 afloopt en mede in verband met de beoogde uitbreiding van de beschikbaarheid van Levensloopbegeleiding VAB in het sociaal domein vanaf 2024 heeft VAB medio 2023 een intern onderzoek uitgevoerd naar verbeter- en doorontwikkelpunten. Naar aanleiding hiervan is de leidraad ultimo 2023 bijgesteld.

2.2 De missie van VAB

VAB wil in de praktijk laten zien welke veranderingen op school, werk en in de zorg bijdragen aan de emancipatie van mensen met autisme. Dat vraagt een open houding, kijken naar autisme vanuit ontwikkeling en het lef om standaard regels & werkwijzen te doorbreken.

We richten ons primair op scholen, werkgevers en hulpverlening. We gaan samen uitzoeken wat dat is, aansluiten bij iemands leven. Ook als iemand zich anders ontwikkelt dan de omgeving verwacht. We gaan bestaande systemen doorbreken. Echt maatwerk organiseren. Onze ambitie is dat we met Levensloopbegeleiding VAB een aanbod creëren voor mensen met autisme dat werkelijk aansluit bij hun leefwereld. Dat we mensen met autisme versterken en de maatschappij dichterbij brengen.

Zie bijlage 1 voor de impact die we met Levensloopbegeleiding VAB beogen.

2.3 De visie van VAB

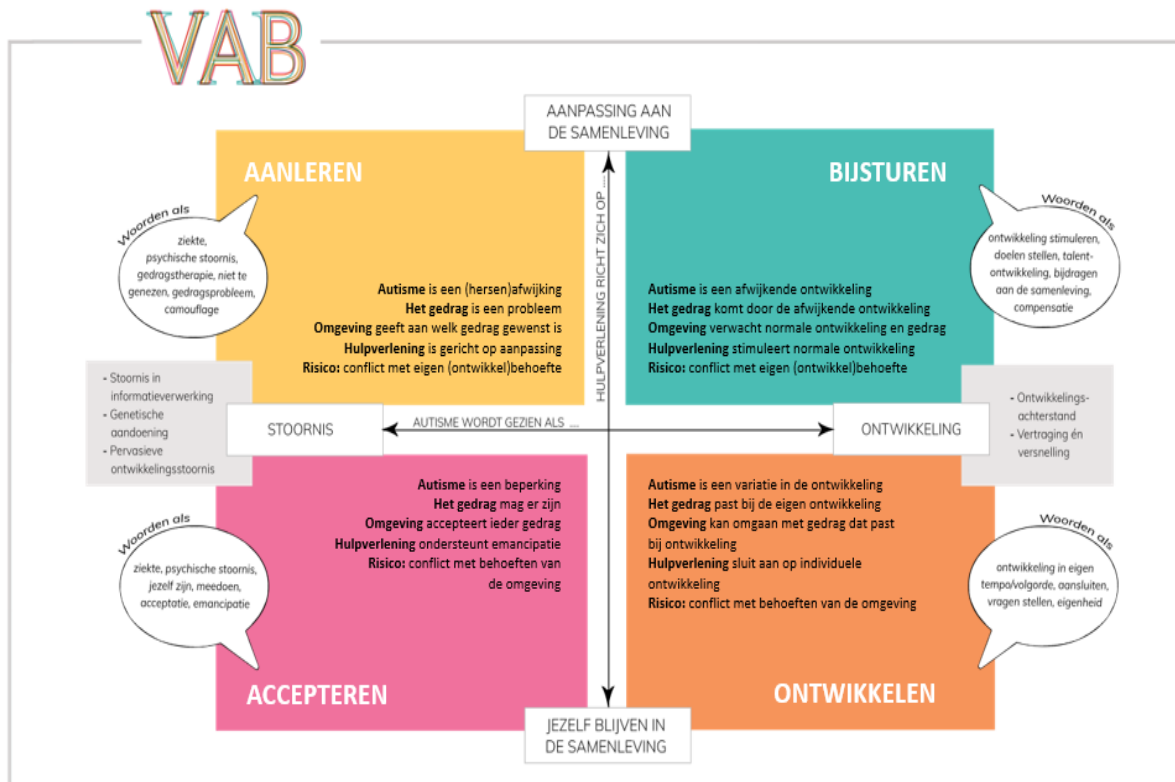
In de samenleving van de toekomst is het recht om te leren, ontwikkelen, wonen en werken voor iedereen waargemaakt. Iedereen kan zichzelf zijn en zich op eigen wijze ontwikkelen. Zo nodig met (intensieve) ondersteuning. Op school, werk en in sociale contacten hoef je niet aan een perfect plaatje te voldoen. Het wordt steeds minder relevant dat je de diagnose autisme hebt. Want iedereen is verschillend en de samenleving wordt daar steeds beter op ingericht. Dit vraagt wat van iedereen, met of zonder autisme: naar elkaar luisteren en elkaar ruimte geven.

Ondersteuning van mensen met autisme gebeurt in de praktijk vanuit verschillende zienswijzen³. Zie je autisme als stoornis of als een variatie op de ontwikkeling? Kies je ervoor om te proberen mensen met autisme 'aan te passen', zodat ze beter mee kunnen doen in de maatschappij? Of mag de persoon met autisme helemaal zichzelf zijn en zou de maatschappij zich juist moeten aanpassen aan mensen met autisme? Door deze verschillende zienswijzen is er een uiteenlopend scala van hulpverlening voor mensen met autisme.

In de praktijk zien we dat veel bestaande hulpverlening autisme ziet als een stoornis en inzet gepleegd wordt op het 'aanpassen' van de persoon met autisme. Levensloopbegeleiding VAB probeert regelmatig en zo mogelijk in overleg met deelnemer en/of diens naasten en diens omgeving de afweging te maken: welk kwadrant is in deze omstandigheden goed om te kiezen? Is het gewenst en mogelijk om de persoon met autisme ander gedrag aan te leren zodat er minder

³ Zie ook het kwadrantenmodel

problemen ontstaan? Is het verstandig om in te zetten op acceptatie van iets specifiek? Met name inzet op echte ontwikkeling is in de wereld van de hulpverlening nog minder gebruikelijk. Echte ontwikkeling betekent dat een hulpverlener faciliteert, maar dat de hulpvrager de richting aangeeft. Een hele authentieke ontwikkeling dus. Levensloopbegeleiding VAB wil dit kwadrant nadrukkelijk in beeld brengen en houden. Echter, dit hoeft niet de enige manier van kijken en werken zijn. Andere kwadranten hebben zeker ook hun waarde. Deelnemers en Levensloopbegeleiders zijn zich bewust van de mogelijkheden en kiezen per situatie wat hen het beste past. Dit betekent in de praktijk dus vaak een mix van aanpassen, accepteren, bijsturen en ontwikkelen.

2.3.1 Zo kijkt VAB naar autisme

Eigenlijk weet niemand precies wat autisme is. Een diagnose wordt gesteld op basis van iemands gedrag. In de psychiatrie wordt autisme omschreven als een stoornis: Autism Spectrum Stoornis. Bij VAB zien we autisme liever niet als een stoornis, maar als een bijzondere manier van informatie verwerken en ontwikkelen. Door deze bijzondere informatieverwerking en ontwikkeling gebeurt het vaak dat iemand met autisme onvoldoende aansluiting vindt in de samenleving waardoor problemen ontstaan en uitval dreigt. Dan ligt de volgende vraag voor: is de oplossing dan altijd dat iemand met autisme zich moet leren aanpassen? Wij denken van niet. Wij vinden het reëel om ook van de samenleving aanpassingen te vragen, waardoor mensen met autisme vaker in staat zijn om tot hun unieke zelf te ontwikkelen. We vragen van de levensloopbegeleiders in de pilot om zich deze visie eigen te maken en de dialoog tussen de deelnemer en de omgeving te faciliteren.

Hoe zit het met die andere of bijzondere ontwikkeling? Het is dr. Martine Delfos die omschreven heeft dat de meeste kinderen zich van jongs af aan vooral ontwikkelen op sociaal en emotioneel gebied. Pas later komt de cognitieve ontwikkeling op gang. Bij kinderen met autisme lijkt dit andersom te gaan en kan het tempo van deze ontwikkeling ook anders zijn. Vaak zien we dat kinderen met autisme zich cognitief snel ontwikkelen. Hun sociale en emotionele ontwikkeling start vaak veel later of verloopt langzamer dan gemiddeld waardoor heel 'jong' gedrag zichtbaar wordt. Een school is ingericht op kinderen met een gemiddelde ontwikkeling, waardoor kinderen met autisme er in grote aantallen vastlopen. Deze disbalans in ontwikkeling blijft vaak

zichtbaar in verdere levensfasen. Overigens kan de disbalans in de ontwikkeling ook zodanig groot zijn, dan iemand er wel degelijk gehandicapt door is.

De visie betekent voor mij dat ik niet werk om de deelnemer te helpen aan te passen aan de maatschappij, maar om te helpen zichzelf te ontwikkelen en haar daarin bij te staan. Het zorgt er nog meer voor dat ik haar als mens benader met een unieke ontwikkeling.

Levensloopbegeleider

2.3.2 Zo kijkt VAB naar inclusie

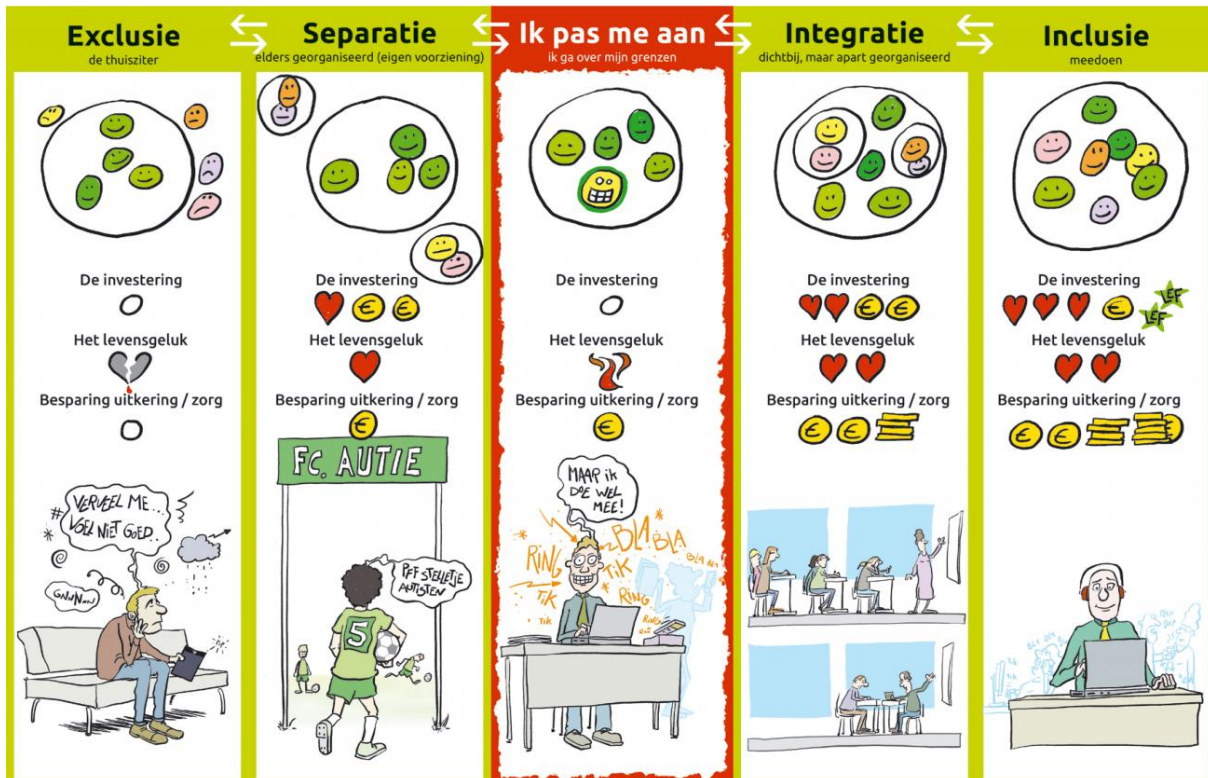
In de samenleving komen we elkaar op allerlei plekken tegen. We werken samen in bedrijven, zitten samen in de klas op school en gaan naar voorzieningen zoals sportclubs. Op deze plekken gaat het er op een bepaalde manier aan toe. De regels, gebruiken en gebouwen zijn vaak precies afgestemd op de gemiddelde mens. Reuze handig als je een beetje gemiddeld bent. Reuze uitdagend als je uniek bent.

Tegenwoordig hoor je veel over de inclusieve samenleving, oftewel een samenleving waarin iedereen mee kan doen. Veel mensen met autisme zitten echter thuis. Het loopt vast op school, het lukt niet om werk te vinden of te behouden en de sportclub is ook niet passend. Zij worden uitgesloten. Een belangrijk probleem bij het realiseren van de inclusieve samenleving is dat de maatschappij vaak onvoldoende open staat voor mensen die 'anders' zijn.

Nederland is een rijk en dichtbevolkt land. We hebben een geschiedenis van het maken van specialistische voorzieningen, zoals speciaal onderwijs, speciale sportverenigingen, specifieke dagbesteding en ggz-klinieken. Voor mensen die het niet redden in een reguliere voorziening kan zo'n voorziening een verademing zijn. Maar vaak zijn die specialistische voorzieningen op een afgelegen plek en gaan mensen er met speciale taxi's naar toe. Het is duur en daarmee hebben we het netjes opgelost: alle 'gewone' mensen kunnen net doen alsof de unieke mensen niet bestaan.

Inclusie vraagt echter iets anders van de samenleving. Dit betekent namelijk dat we weer gaan sámenleven met elkaar. En dat betekent: rekening houden met unieke mensen. Dat betekent maatwerk leveren in plaats van star aan regels en gebruiken vasthouden. Dat betekent kijken naar hoe het wél kan.

Onze praatplaat geeft de mogelijke stappen tussen uitsluiting (helemaal links) en inclusie (helemaal rechts) weer. Het is onze overtuiging dat ieder mens er als vanzelf naar streeft om een passende plek in de samenleving in te nemen. Wat we dus eigenlijk zeggen is dat ieder individu er als vanzelf naar streeft om zo ver mogelijk naar de rechtse kolom van inclusie te komen. We hoeven als maatschappij niemand die kant op te duwen, maar moeten wel de stappen mogelijk maken.

Exclusie. De mensen die zich in deze kolom bevinden, kunnen niet meekomen met de manier waarop de samenleving is georganiseerd. Ze worden uitgesloten, zitten thuis, voelen zich niet fijn en vaak is er een groot appèl op de hulpverlening.

Separatie. In Nederland kennen we veel specialistische voorzieningen voor mensen die op de een of andere manier anders zijn. Voor een deel van deze unieke mensen is integratie of inclusie niet realiseerbaar. Zij zullen het meest gelukkig zijn in zo'n aparte voorziening. Er zijn echter ook veel mensen die in deze voorzieningen 'vast' zitten. Ze zouden meer kunnen meedoen, maar de voorwaarden voor hun integratie en inclusie worden niet gerealiseerd. Mensen en organisaties vinden het spannend. We zijn het wellicht ook gewoon niet meer gewend, want we hadden toch juist van die fantastische speciale voorzieningen opgericht? Dus horen de mensen die 'niet in goed in het systeem passen' steeds weer: jij hóórt niet tussen de gewone mensen.

Aanpassing. Doordat we het met elkaar lastig vinden om integratie en inclusie mogelijk te maken, zijn er veel unieke mensen die proberen vrij te komen van separatie, door te doen alsof ze helemaal gemiddeld zijn. Ze vermommen zich door hun bijzonderheid te verzwijgen en komen terecht in de middelste, rode kolom. Vaak lukt het een tijdje en zijn ze gelukkig om eindelijk naar een reguliere school te kunnen of een baan te hebben. Maar na enige tijd loopt het vaak dramatisch vast, soms tot en met een burn-out aan toe. Dan komen ze weer helemaal links uit: uitgesloten.

Integratie. Een minder verregaande vorm van het aanbieden van aparte voorzieningen noemen we integratie. Hierbij zijn dingen weliswaar meer passend georganiseerd voor bepaalde unieke mensen, maar deze voorzieningen zijn zoveel mogelijk in de buurt van de 'normale' voorziening. Zo krijgen de unieke mensen ruimte in de normale voorzieningen en komt iedereen elkaar tegen.

Inclusie. Bij inclusie wordt uitgegaan van de eigenheid van ieder mens, en de omstandigheden daarop aangepast. Iedereen kan deelnemen, op zijn eigen manier.

Denk als voorbeeld aan een kind dat met een taxi dagelijks ver weg naar een school voor speciaal onderwijs gebracht wordt (separatie). Ditzelfde kind zou wellicht prima kunnen meekomen op een reguliere school, mits daar een speciale prikkelarme klas zou zijn (integratie) of een voorziening voor het nemen van een time-out als het in de klas even te veel wordt (inclusie). Of mogelijk zelfs kan dit kind een deel van de tijd via een videoverbinding aan het onderwijs deelnemen op de reguliere school. Allemaal oplossingen die zorgen dat we een

stap dichterbij de inclusieve samenleving komen. Het zijn oplossingen die lef en liefde vergen. Maar zouden ze gerealiseerd worden, dan hoeft dit kind niet meer dagelijks weg uit zijn omgeving en wordt het spelen met buurtgenootjes ook weer normaal. Deze oplossingen halen het kind uit een ongewenst isolement.

Een inclusieve samenleving vraagt medewerking van ons allemaal. Het vraagt dat we open staan voor unieke mensen, dat we ruimte voor hen maken om op hun manier deel te nemen. Daarvoor is lef, liefde en ook geld nodig. Het goede nieuws is dat de inclusieve samenleving in grote mate meer geld oplevert dan dat het kost. Mensen die op hun eigen manier kunnen deelnemen zijn immers meer zelfredzaam. Daarnaast is er enorme winst in het levensgeluk van deze unieke mensen. En niet te vergeten is er winst voor de rijkheid van de samenleving: weg bij het steeds strakkere keurslijf van hoe we allemaal dienen te zijn. Ruimte voor ieders eigenheid en unieke ontwikkeling.

Als levensloopbegeleider help je dus ten dele de persoon in zijn eigen ontwikkeling (gericht op de persoon) en ten dele help je de omgeving (de school, de sportclub, naasten, de werkgever, enz.) om aanpassingen te plegen (vaak maatwerk!) zodanig dat de persoon met autisme hier kan functioneren en dus deelnemen.

Als levensloopbegeleider is het de uitdaging om jouw eigen visie op inclusie niet leidend te laten zijn, maar af te stemmen op wat jouw deelnemer ervaart als een passende plek voor zichzelf in de maatschappij. Wat is voor de deelnemer een volwaardig leven? Dit kan ook in de loop der tijd veranderen. Het is aan jou om hierover op gelijkwaardige wijze de dialoog te voeren en de regie bij de deelnemer te laten.

2.4 De organisatie(s)

Naast de Stichting VAB is de stichting Levensloopbegeleiding VAB (LLB-VAB) opgericht. Deze stichting kan ingezet worden als uitvoeringsorganisatie, zoveel mogelijk in samenwerking of in opdracht van lokale partijen. LLB-VAB werkt dan nauw samen met VAB in de rol van expertisecentrum Autisme, waar onderzoek, opleiding, kwaliteitsbewaking en doorontwikkeling van Levensloopbegeleiding VAB belegd zijn.

Stichting VAB is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de pilot. Deze leidraad is van toepassing op levensloopbegeleiding zoals die nu door VAB wordt uitgevoerd en in de toekomst op uitvoering door LLB-VAB wanneer die daarmee belast wordt. Waar in dit stuk over VAB gesproken wordt geldt dit ook in de toekomst voor LLB-VAB.

Elke levensloopbegeleider zit in een lokale groep voor trainingen en intervisies. Deze groep heeft een eigen procesbegeleider. Jouw aanspreekpunt voor trainingen en intervisies is je procesbegeleider.

Als levensloopbegeleider ben jij het eerste aanspreekpunt voor de deelnemer. Als jouw deelnemer rechtstreeks contact wil leggen met VAB voor een vraag of omdat hij⁴ een probleem ervaart, kan hij terecht bij de contactpersoon duo's in jouw regio. Als jij er in de intervisie niet uit komt, kun jij daar ook voor inhoudelijke vragen of problemen terecht.

Daarnaast is er een aanspreekpunt voor de administratieve en financiële zaken.

Ook is er een externe vertrouwenspersoon verbonden aan VAB.

Het is van belang dat jouw deelnemer actief (en niet eenmalig) informeert over deze contactmogelijkheden.

Meer informatie over de mensen achter Levensloopbegeleiding VAB is te vinden op <https://www.vanuitautismebekeken.nl/over-ons/vab-team>

⁴ Voor de leesbaarheid is in deze leidraad voor 'hij, hem en zijn' gekozen. Waar dit staat, kan ook 'zij of haar' of elke andere aanspreekvorm die betreffende persoon prettig vindt.

3. Voor wie is Levensloopbegeleiding VAB bedoeld?

Levensloopbegeleiding VAB is in principe geschikt voor mensen van alle leeftijden die een diagnose autisme hebben en behoefte hebben aan levensloopbegeleiding. In uitzonderlijke gevallen kunnen er redenen zijn waarom levensloopbegeleiding niet geschikt is; bv bij agressie-problemen of bij mensen waarbij ook sprake is van een hechtingsstoornis.

Levensloopbegeleiding richt zich op het brengen van positieve beweging in het leven van iemand met autisme. Op welk vlak die beweging gezocht wordt, dat is aan de deelnemer zelf. Soms is er eerst iets anders nodig om de ruimte te creëren van waaruit die beweging gemaakt kan worden. Bijvoorbeeld een behandeling, financiële middelen of een dak boven het hoofd. Naast levensloopbegeleiding kan ook dagelijkse begeleiding nodig zijn. Een levensloopbegeleider kan in deze gevallen de persoon met autisme helpen om de juiste aanvullende ondersteuning te kiezen en zo nodig te regelen.

Wie er daadwerkelijk gebruik kan maken van Levensloopbegeleiding VAB is mede afhankelijk van de beschikbare financiering en het succes van het eerdergenoemde ondersteuningsprogramma voor gemeenten om dit in het sociaal domein te regelen

Afbakening doelgroep

De ervaringen van vier jaar Levensloopbegeleiding VAB in de pilot hebben geleerd dat het noodzakelijk is een afbakening te gaan hanteren. Iemand met autisme en een hulpvraag kan géén Levensloopbegeleiding VAB ontvangen indien:

- A. De persoon te maken heeft met te grote complexiteit, bijvoorbeeld door meervoudige psychiatrische problematiek. Dit kan immers betekenen dat de levensloopbegeleiders te maken krijgen met situaties waar specifieke kennis voor nodig is en waar de regie vanuit een professional vanuit een andere functie gewenst is. Bij grote complexiteit is als regievoerder een professional nodig, bijvoorbeeld een gespecialiseerde client ondersteuner of een casusregisseur.
- B. Er sprake is van een deelnemer met een verstandelijke beperking in combinatie met het ontbreken van een naaste of mentor als gesprekspartner voor de levensloopbegeleider. In zo'n situatie kan soms niet het gesprek gevoerd worden over 'waar wil je naar toe in het leven' en zou de levensloopbegeleider bij wijze van spreken moeten 'gokken'. In sommige gevallen lukt het overigens wel en er is hier dus geen sprake van een harde grens.
- C. Er meerdere keren gebleken is dat Levensloopbegeleiding VAB niet werkt. Dit kan verschillende oorzaken hebben, bijvoorbeeld als het betrokken systeem rond de deelnemer geen ruimte wil of kan bieden aan de levensloopbegeleider.
- D. Er een situatie is waarin een deelnemer ergens opgenomen is waardoor levensloopbegeleiding niet meer kan of geen meerwaarde meer heeft.
- E. Er sprake is van agressie-problematiek waardoor de deelnemer en de levensloopbegeleider niet veilig 1 op 1 met elkaar kunnen werken.
- F. Het niet mogelijk blijkt om een langdurende relatie te onderhouden, bijvoorbeeld door hechtingsproblematiek.

Grenzen aan de doelgroep voor Levensloopbegeleiding VAB zijn niet hard. Het vraagt daarom altijd een zorgvuldige afweging van de contactpersoon duo's.

4. Waarom Levensloopbegeleiding VAB?

Autisme heb je een leven lang. Iedereen, met en zonder autisme, beschikt over eigenschappen en kwaliteiten die waardevol zijn. Helaas lopen mensen met autisme vaak al jong vast op het gebied van onderwijs, werk en relaties. Hierdoor blijven deze eigenschappen en kwaliteiten soms onbenut. De versnipperde zorg voor deze groep maakt de problemen vaak erger. Dat is onnodig en tragisch. Levensloopbegeleiding VAB kan voor iemand met autisme hét verschil maken.

Mensen met een zorgbehoefte moeten in onze participatiemaatschappij zoveel mogelijk een beroep doen op het eigen sociale systeem. Veel mensen met autisme hebben echter een zeer beperkt sociaal systeem. Ook zijn er binnen een familie vaak meerdere personen met autisme. Hierdoor is het lastig voor hen om een beroep te doen op hun omgeving. Daarnaast staan mensen met autisme vaak onder grote druk om zich aan te passen aan een 'gemiddeld' systeem. Het risico dat zij (en hun naasten) bezwijken onder de problemen die zich opstapelen, is dan ook groot. Daarnaast worstelen zij binnen het huidige versnipperde systeem met bureaucratie om passende ondersteuning te krijgen.

“Ik was best eenzaam. Ik had eigenlijk niemand om mee te praten, behalve mijn familie. Ik wist nooit wat ik moest zeggen tegen anderen en zat eigenlijk een beetje klem in het leven. Ik wilde dat graag anders, maar wist niet hoe.”
– deelnemer

Als VAB horen we vaak schrijnende verhalen uit de praktijk van mensen die vastlopen binnen het huidige systeem. Dat gaat ons aan het hart. Onze wens is dat onze samenleving is ingericht op het feit dat iedereen verschillend is. Aansluiten bij iemands leven, luisteren en echt maatwerk organiseren, daar werken wij aan. Levensloopbegeleiding VAB is een grote stap in de goede richting.

In het huidige aanbod misten wij levensloopbegeleiding die werkt vanuit een vertrouwensrelatie en een open houding, waarbij de persoon met autisme zelf de levensloopbegeleider kiest. Levensloopbegeleiding VAB neemt de persoon met autisme en diens ontwikkeling als vertrekpunt.

Levensloopbegeleiding is niet nieuw. Al in 2009 concludeerde de Gezondheidsraad in het rapport 'Autismespectrumstoornissen: een leven lang anders' dat mensen met autisme behoefte hebben aan ondersteuning op maat. Goede levensloopbegeleiding zorgt onder meer voor een positieve ontwikkeling en meer levensgeluk, minder regedruk voor naasten en een afname van de maatschappelijke kosten rond autisme. De markt biedt levensloopbegeleiding voor mensen met autisme ondertussen aan, maar de organisaties die hiermee aan de slag zijn gegaan, blijven gebonden aan het huidige systeem. Versnippering is hierdoor vrijwel onvermijdelijk.

5. Competenties van een Levensloopbegeleider VAB

Hoewel VAB geen specifieke diploma's vraagt, stellen we wel degelijk een aantal eisen aan potentiële levensloopbegeleiders.

Je moet bereid zijn om open naar de deelnemer en kritisch naar jezelf te kijken en even stil te staan, afstand te nemen en je eigen blik te verbreden. Hiervoor is ruime aandacht in de trainingen en de interviews.

Een Levensloopbegeleider VAB:

- Onderschrijft de visie, missie en de gedragscode van VAB.
- Heeft minimaal HBO werk- en denkniveau.
- Dient een VOG te kunnen overleggen.
- Maakt tijd en ruimte om bij het introductieprogramma, de interviews en trainingen en scholing aanwezig te zijn. Wanneer een Levensloopbegeleider VAB minder dan 70% van de training, scholing en interviews bijwoont, kan VAB afscheid nemen van een levensloopbegeleider.
- Conformeerde zich aan de voorwaarden van de organisatie, zoals werken als ZZP'er, het privacy reglement, werken met de door VAB gekozen software, tijdig factureren, etc.

De voorwaarden die VAB stelt, worden besproken tijdens de selectiegesprekken en/of zijn opgenomen in een overeenkomst die de levensloopbegeleider tekent bij aanvang van de samenwerking.

In de praktijk zien we succesvolle levensloopbegeleiders met zeer diverse arbeidsachtergronden. De helft is boven de 50 jaar, ruim driekwart heeft een HBO+ achtergrond, 98% heeft ervaring met autisme, vaak uit werk maar ook uit privé-ervaringen, zoals een kind of een partner. Drie levensloopbegeleiders hebben zelf autisme. 27% van de gekozen levensloopbegeleiders kende de deelnemer al voor de start van de pilot. De levensloopbegeleiders geven zichzelf voor geluk gemiddeld een 8,0 (landelijk gemiddelde is 7,9).

Bron: Levensloopbegeleiding VAB Werkt! 2021 Onderzoek pilot 2019-2020, MAD IMPACT

Naast een aantal harde eisen zoals hierboven beschreven, is een aantal persoonlijke kenmerken belangrijk:

- Een basishouding van aandacht, respect, interesse en gelijkwaardigheid;
- Levenservaring;
- Integriteit;
- Stabiliteit, standvastigheid;
- Ondernemend zijn;
- Empathisch vermogen;
- Out of the box kunnen denken;
- Reflecterend vermogen.

VAB zal kandidaat-levensloopbegeleiders altijd spreken en beoordelen om zo te bepalen wie er in een lokale pool van kandidaat-levensloopbegeleiders kan. Indien een deelnemer zelf een kandidaat-levensloopbegeleider aandraagt, zal VAB deze persoon spreken om te beoordelen of deze geschikt lijkt als Levensloopbegeleider VAB.

6. Positie en rol van een Levensloopbegeleider VAB

Als levensloopbegeleider sta je naast de deelnemer, zijn eigen wensen staan centraal bij alles wat je doet. Je bent geen "afstandelijke professional" die uitgaat van labels en dossiers, maar een betrokken, empathische buitenstaander die de deelnemer ziet als mens. Soms kom je in je leven iemand tegen die totaal anders naar je kijkt en die het verschil kan maken. Dat is de levensloopbegeleider.

Je biedt ondersteuning waar nodig en houdt altijd als focus de (ontwikkeling van) eigen regie van de deelnemer.

Je kunt niet altijd alles als levensloopbegeleider. Schakel hulp in waar ondersteuning noodzakelijk is die jij onvoldoende kunt bieden. Neem geen onnodige risico's, houdt het veilig voor de deelnemer en jezelf. Laat specifieke (financiële) vraagstukken over aan (financieel) deskundigen. Ga niet op de stoel van de professional zitten. Als een deelnemer medische of psychische hulp nodig heeft, schakel dan professionele hulp in.

Als levensloopbegeleider kom je soms (ongemerkt) in het grijze gebied terecht van hulpverlening. Wees je bewust van het 'helper syndroom'. Elke levensloopbegeleider wil graag helpen, maar soms heb je die bagage niet in huis. Dan is jouw deelnemer misschien beter geholpen als je hem ondersteunt bij het vinden van de juiste hulpverlener of met een andere levensloopbegeleider.

Als levensloopbegeleider is het handig om inzicht te hebben in wie er om de deelnemer heen staan, welke personen belangrijk zijn. Het is vaak behulpzaam dat zij op de hoogte zijn van de levensloopbegeleiding. Dat de neuzen dezelfde kant op staan, is een voorwaarde om een succesvolle beweging te creëren. Veel

levensloopbegeleiders fungeren als een spin in het web voor de mensen die om de deelnemer hen staan en vertegenwoordigen te allen tijde de belangen van de deelnemer.

Wees altijd transparant in hoe en met wie je communiceert rondom de deelnemer. Neem nooit contact op met het netwerk zonder toestemming van de deelnemer. Soms kan het zijn dat je vastloopt door niet samen te werken met het netwerk van de deelnemer. Als je dat als levensloopbegeleider zo ervaart, kun je dat natuurlijk aangeven bij de deelnemer.

Ben je ergens niet zeker over of kom je er niet samen uit? Zoek dan altijd contact met een collega Levensloopbegeleider VAB, de contactpersoon duo's van VAB in jouw regio of bespreek het in de intervisie.

6.1 Omgang met ouders/verzorgers

Als je als levensloopbegeleider met minderjarigen werkt of mensen met onvoldoende eigen regie dan krijg je vanzelfsprekend te maken met ouders of verzorgers. Dit is prima, mits de focus steeds ligt op de gewenste beweging van de persoon om wie de levensloopbegeleiding gaat. De levensloopbegeleider houdt altijd ook zo goed als mogelijk contact met de persoon zelf. Bij het ouder worden, is het wenselijk dat de focus steeds meer verschuift naar contact met het kind zelf.

Ook in het leven van (jong)volwassenen kunnen ouders/verzorgers een belangrijke rol spelen. Het is dan raadzaam om hen te betrekken bij de levensloopbegeleiding, zodat waar nodig de onderlinge samenwerking en afstemming soepel verloopt. Bij belangentegenstellingen tussen een persoon met autisme en diens naasten, is de levensloopbegeleider er in eerste instantie voor de persoon met autisme zelf.

Wat ook kan voorkomen, is dat de ouder als levensloopbegeleider van het kind fungeert.

6.2 Omgang met professionele hulpverleners

Het is belangrijk om als levensloopbegeleider inzicht te hebben in welke professionals er rondom de deelnemers staan. Bijvoorbeeld orthopedagogen, contactpersonen van school of werk, dagelijks begeleiders of jobcoaches.

Weten van elkaars bestaan en afstemmen over de gewenste beweging is van belang om goed met de deelnemer te kunnen werken. Als levensloopbegeleider heb je daarin vaak een faciliterende rol.

Voor een deelnemer is het belangrijk dat ieders rol helder is en hij weet voor wat hij bij wie terecht kan. En dat geldt ook voor de levensloopbegeleider en professionals onderling.

Soms word je als levensloopbegeleider ook gevraagd om mee te gaan naar gesprekken met professionals of om extra ondersteuning in te schakelen.

Wees transparant naar de deelnemer over communicatie met professionals en behartig te allen tijde zijn belang.

Toen ik net in het gezin kwam waren er meer dan 40 hulpverleners betrokken. Iedereen deed zijn eigen ding en alles liep langs elkaar. Mijn deelnemer onderging gedwee alle begeleiding die voor hem was ingezet en beantwoordde netjes alle vragen. De hulpverleners hadden geen idee dat een probleem wat zich op een ander domein afspeelde invloed had op hun vakgebied. Iedereen was hard bezig om aan oplossingen te werken. En als dit niet snel genoeg lukte werd het dossier gesloten omdat het budget weer op was. Mijn deelnemer werd er niet beter van, eerder slechter. Hij zag ertegenop en werd steeds beperkter in de informatie die hij prijs gaf. Het vertrouwen ontbrak. Toen ik in beeld kwam en mij volledig mocht gaan richten op mijn deelnemer voelde dit voor hem als een cadeau. Het ging eindelijk over hem onafhankelijk van het onderwerp. We pakken de problemen aan die er zijn. We denken in oplossingen. De hulpverleners vertrokken stuk voor stuk. En nu twee jaar later kunnen we zeggen dat we ze geen moment hebben gemist. Samen kunnen we de ups en downs te lijf gaan en heeft niemand anders daar last van. Vanuit vertrouwen hebben we een vaste basis waardoor we meteen aan de slag kunnen als dit nodig is.

Levensloopbegeleider

6.3 Omgang met naasten (en het overig netwerk)

In veel gevallen zijn er naast de ouders/verzorgers en/of professionals nog andere mensen belangrijk in het leven van de deelnemer. Denk aan partners, opa's, oma's, broers, zussen, kinderen, vrienden of die ene leraar met wie het contact zo bijzonder is. Het is raadzaam om het netwerk van de deelnemer met elkaar in kaart te brengen.

Soms kan het netwerk van de deelnemer namelijk een ondersteunende rol spelen in het brengen van beweging. Hoe meer ondersteuning er is vanuit het informele netwerk van de deelnemers des te beter en meer continuïteit. Hoe minder 'externen' er om de deelnemer heen staan hoe natuurlijker en gewoner het leven is. Zie je als levensloopbegeleider kansen om ondersteuning te laten plaatsvinden door het eigen netwerk van de deelnemer? Dat heeft altijd de voorkeur. Houd daarbij rekening met eventuele overbelasting van mantelzorgers.

6.4 Bevoegdheden en eigen ruimte van een Levensloopbegeleider VAB

Als levensloopbegeleider heb je veel ruimte om de ondersteuning op je eigen manier in te vullen. Gebruik je creativiteit en zorg ervoor dat je te allen tijde aansluit bij de wensen van de deelnemer. Zorg ervoor dat je weet waar jouw grenzen als levensloopbegeleider liggen. Bij twijfel bespreek je casus in de intervisiegroep en verwijst je door als dat nodig is. Daarnaast is het natuurlijk cruciaal dat je veilig en integer handelt. Zie ook hoofdstuk 11 Veiligheid.

7. De aanpak

7.1 Hoe komt iemand in aanmerking voor Levensloopbegeleiding VAB?

Deelnemers in de pilot zijn destijds door VAB geworven, mensen konden zich niet aanmelden. In de komende jaren zullen gemeenten en/of andere lokale of regionale partijen Levensloopbegeleiding VAB willen organiseren en financieren. Het is dan afhankelijk van de financier of en hoe mensen in aanmerking komen voor Levensloopbegeleiding VAB. Dit zijn mogelijkheden:

- De financier meldt mensen aan (uiteraard wordt vooraf getoetst of deze mensen Levensloopbegeleiding VAB willen en of zij een diagnose autisme hebben).
- Een bepaalde groep mensen wordt door de financier in staat gesteld om zich aan te melden.
- Mensen in een bepaalde regio/locatie worden in opdracht van de financier door VAB geworven.

Altijd zal met de mensen die in aanmerking komen om deelnemer te worden een gesprek gevoerd worden. In dit gesprek wordt duidelijk aangegeven wat Levensloopbegeleiding VAB inhoudt en wat er van een deelnemer verwacht wordt. Onderwerpen die aan de orde komen zijn verslaglegging, administratie, financiën, privacy en deelname aan onderzoek.

Na dit gesprek kan een kandidaat-deelnemer aangeven of deze deelnemer wil worden. Maar ook VAB kan na dit gesprek een keuze maken of de kandidaat deelnemer toegelaten⁵ wordt als deelnemer.

⁵ Een reden kan bijvoorbeeld zijn: problematiek met agressie, waardoor de veiligheid van de levensloopbegeleider in het geding kan komen. Er is geen specifiek overzicht van contra-indicaties, per situatie wordt bekeken of levensloopbegeleiding een passende ondersteuning is voor de persoon met autisme of dat andere begeleiding passender lijkt.

7.2 Hoe kan iemand Levensloopbegeleider VAB worden?

7.2.1 Hoe wordt een Levensloopbegeleider VAB gekozen?

Als er in een specifieke regio of locatie Levensloopbegeleiding VAB komt, dan zijn daar natuurlijk ook levensloopbegeleiders nodig. In alle gevallen wordt iemand pas Levensloopbegeleider VAB als deze persoon:

1. Gekozen wordt door een deelnemer
2. Geschikt bevonden wordt door VAB

Een deelnemer kan 'een willekeurig iemand' kiezen als kandidaat-levensloopbegeleider. Dit kan een professional zijn, maar ook iemand met een heel andere achtergrond of zelfs een naaste. Als een deelnemer iemand aandraagt die nog niet bekend is bij VAB, dan zal er een gesprek volgen om te toetsen of deze persoon geschikt bevonden wordt.

Het komt vaak voor dat een deelnemer niemand weet om zijn of haar levensloopbegeleider te worden. In dat geval kan er gebruik gemaakt worden van de lokale pool van kandidaat-levensloopbegeleiders.

7.2.2 De lokale pool van kandidaat-levensloopbegeleiders

Om in een lokale pool van kandidaat-levensloopbegeleiders te komen, kunnen mensen solliciteren bij VAB met een motivatie en een CV. Hierna volgt een eerste selectie en wordt iemand mogelijk op gesprek gevraagd. Als VAB iemand geschikt vindt, kan deze persoon in de lokale pool van kandidaat-levensloopbegeleiders. In de praktijk betekent dit dat iemand in de gelegenheid gesteld wordt om een korte video van zichzelf op te nemen welke in de pool beschikbaar komt voor deelnemers die willen kiezen.

Wie mag er in een pool?

We streven ernaar dat bij elke lokale/regionale groep van levensloopbegeleiders ook een pool is waar nieuwe deelnemers/naasten uit kunnen kiezen. De omvang van een pool is niet vastgelegd. In een pool komen uitsluitend mensen waar van we als VAB vastgesteld hebben dat we ze geschikt achten als levensloopbegeleider. Dit gebeurt in een selectiegesprek aan de hand van een lijstje criteria dat is opgenomen in hoofdstuk 5 van deze Leidraad. Mensen kunnen niet in de pool van verschillende lokale/regionale groepen. Ze kunnen dan immers gekozen worden en als actieve levensloopbegeleider in meerdere groepen terecht komen. Dat is niet werkbaar. We streven ernaar dat de lokale/regionale groepen een zo klein mogelijk geografisch gebied beslaan. Zo blijven reistijden naar een deelnemer of naar bijeenkomsten en intervisie beperkt.

In een pool zijn er vier bronnen van mogelijke kandidaat levensloopbegeleiders:

- A. Bestaande levensloopbegeleiders. Deze levensloopbegeleiders mogen ervoor kiezen om in hun locatie/regio opnieuw gekozen te kunnen worden door een tweede of derde deelnemer die nieuw is of die van levensloopbegeleider wil wisselen. In zo'n geval mag deze levensloopbegeleider in de pool. Er is geen selectiegesprek nodig. Levensloopbegeleiders mogen dus meerdere deelnemers hebben.
- B. Levensloopbegeleiders die niet meer actief zijn omdat hun deelnemer is gestopt of omdat hun deelnemer een andere levensloopbegeleider wil kiezen. Er is geen selectiegesprek nodig.
- C. Mensen die levensloopbegeleider willen worden. Deze mensen kunnen via verschillende kanalen gevonden worden, bijvoorbeeld via de interesselijst op de website van VAB, via bemiddelingswebsites voor zorgvragers en zorgaanbieders, via het netwerk van bestaande deelnemers, levensloopbegeleiders en procesbegeleiders, via werving op social media of nog anders. Mensen die op deze manieren komen, krijgen eerst een selectiegesprek waarin bepaald wordt of iemand als kandidaat levensloopbegeleider in de pool kan.
- D. Medewerkers van lokale/regionale aanbieders met wie we samenwerken. Ook voor hen geldt dat er eerst een selectiegesprek komt om te bepalen of hij/zij als kandidaat levensloopbegeleider in de pool kan.

Tot stand brengen en in stand houden van een pool

De totstandbrenging van een pool vraagt om kandidaat levensloopbegeleiders. Soms moeten deze nog geworven worden. Dat kan bijvoorbeeld door in een bestaande groep te vragen wie er extra deelnemers wil en in de pool wil. Daarnaast worden er dus selectiegesprekken gevoerd met potentieel nieuwe kandidaat levensloopbegeleiders. Dit gebeurt door de contactpersoon duo's voor de betreffende groep. Die toetst aan de hand van de bestaande criteria en gebruikt hiervoor een document dat beschrijft waaraan iemand zich committeert wanneer hij/zij levensloopbegeleider wordt. Dit is inclusief een inschatting van benodigde uren voor bijeenkomsten/intervisies en een duiding van uurtarief. Mensen die toegelaten worden tot de pool ondertekenen dit document. Als iemand daadwerkelijk start als levensloopbegeleider, vraagt de backoffice hem/haar om een VOG aan te vragen.

Op enig moment is een lokale/regionale pool dus 'in de lucht'. Af en toe zal er iets wijzigen wanneer een nieuwe persoon zich meldt of een kandidaat levensloopbegeleider de pool wil verlaten. In dat laatste geval zal een filmpje dus verwijderd worden.

De inrichting van een pool

Om in een pool geplaatst te kunnen worden zijn er van een kandidaat levensloopbegeleider twee dingen nodig:

- Een kort filmpje (max 2 tot 3 minuten) waarin de levensloopbegeleider zich voorstelt. We noemen dat een klik-filmpje. Een kandidaat levensloopbegeleider levert dit zelf aan. Het kan eenvoudig gemaakt worden met een mobiele telefoon. Het gaat erom dat de mensen met autisme de kandidaat levensloopbegeleiders kunnen zien en horen om zo een eerste gevoel te krijgen of er voldoende aanleiding is om kennis te maken.
- Een korte toelichting in tekst zodat een zoekende deelnemer snel een indruk krijgt van de kandidaat-levensloopbegeleiders.

Een kandidaat levensloopbegeleider vooraf een instructie voor het aanleveren van het filmpje en een tekstuele toelichting.

In een besloten deel van de website bouwen we een instrument dat deelnemers/naasten kunnen gebruiken om te zoeken naar een levensloopbegeleider. Dit instrument noemen we de Duokiezer en daarin komen de klikfilmpjes met de toelichtingen. De contactpersonen duo's beheren de Duokiezer en kunnen een zoekende deelnemer tijdelijk toegang geven tot een selectie van de kandidaat levensloopbegeleiders, afhankelijk van woonplaats en mogelijke wensen.

Tussentijds contact

Eenmaal in de pool, is er voor de kandidaat levensloopbegeleiders weinig te doen behalve wachten tot je een bericht krijgt van de contactpersoon duo's dat er een deelnemer is die graag wil kennismaken.

We onderhouden met kandidaat levensloopbegeleiders geen financiële relatie. Er wordt dus nog niets betaald. Toch onderhouden we contact door één of twee bijeenkomsten per jaar te organiseren. We delen dan relevante zaken rond levensloopbegeleiding VAB; dit kan landelijk en online zijn.

Na keuze uit de pool

Is iemand gekozen tot actieve levensloopbegeleider, dan vraagt de contactpersoon duo's of deze persoon uit de pool wil of dat er een wens is om door meer deelnemers gekozen te kunnen worden. In dat laatste geval blijft de actieve levensloopbegeleider in de pool.

Als er na een klikgesprek een match is tussen deelnemer en levensloopbegeleider, draagt de contactpersoon duo's de levensloopbegeleider over aan de procesbegeleider. Deze introduceert de levensloopbegeleider in de regionale/lokale groep en spreekt af wanneer gestart wordt met het introductieprogramma. Daarnaast geeft de procesbegeleider een eerste introductie in de visie van VAB aan de nieuwe levensloopbegeleider en maakt hem/haar wegwijs in het werken bij VAB.

7.3 Hoe kiest een deelnemer een Levensloopbegeleider VAB?

Elke deelnemer mag zijn/haar eigen Levensloopbegeleider VAB kiezen. Dit kan iemand zijn die de deelnemer al kent of een naaste. Als een deelnemer geen Levensloopbegeleider VAB kent, dan kan hij gebruik maken van een lokale videopool. Deze is gevuld met filmpjes van potentiële Levensloopbegeleiders VAB.

Als een deelnemer gebruik wil maken van de pool, kan dat op meerdere manieren. De contactpersoon duo's zal aan de deelnemer (of diens naasten) vragen of er bepaalde gewenste kenmerken zijn aan de gezochte levensloopbegeleider. Iemand zoekt bijvoorbeeld uitsluitend zoekt naar een jonge man. In zo'n geval zal de contactpersoon duo's een voorselectie maken uit de pool. Een deelnemer of diens naasten kan ook de voorkeur hebben om gewoon te snuffelen in de volledige pool, wat ook kan.

De (deelselectie uit de) pool wordt door de contactpersoon duo's beschikbaar gesteld aan de deelnemer en/of diens naasten. We regelen dan dat de klikfilmpjes plus korte toelichting van de kandidaat levensloopbegeleiders een week toegankelijk blijft. Mocht dat niet lang genoeg zijn, dan kan nog een keer om toegang gevraagd worden.

De deelnemer en/of diens naasten kunnen na het bekijken van de filmpjes bij de contactpersoon duo's aangeven met wie ze een klikgesprek willen hebben. De contactpersoon duo's zorgt dan dat contactgegevens doorgegeven worden zodat de deelnemer en de kandidaat levensloopbegeleider met elkaar kunnen kennismaken en afspreken.

Om de deelnemer te helpen bij het maken van de juiste keuze, is een 'keuzehulp' ontwikkeld. Deze keuzehulp geeft aan waar mensen met autisme op kunnen letten bij het maken van de keuze voor een Levensloopbegeleider VAB.

Omdat mijn zoon nog jong is, vind ik het een enorme meerwaarde dat ik op deze manier als levensloopbegeleider kan bijdragen aan zijn groei naar onafhankelijkheid en zelfstandigheid. Doordat er een vergoeding tegenover staat, is het ook financieel een rustiger gevoel. Ik ken voldoende ouders, vooral moeders, die 'moeten' stoppen met werken of minder gaan werken omdat hun kind met autisme of een andere indringende beperking veel aandacht en energie nodig heeft. Dat maakt die moeders financieel erg kwetsbaar.

Levensloopbegeleider

VAB begeleidt zowel de deelnemer als de levensloopbegeleider vooraf om het klik gesprek goed te laten verlopen en te borgen dat de stem van de deelnemer zelf serieus genomen wordt.

Belangrijkste aspecten daarin zijn:

- Dat de deelnemer de locatie kan kiezen en beslissen of er naasten bij het klikgesprek aanwezig zijn.
- Dat het voor de deelnemer helder is wat deze kan verwachten van de levensloopbegeleider.
- Dat de deelnemer weet van er van hem wordt verwacht.
- Dat de deelnemer zelf zijn levensloopbegeleider kiest, 'nee' mag zeggen en een klikgesprek. met een nieuwe kandidaat-levensloopbegeleider kan voeren als hij dat wenst.

7.4 Opstarten van de samenwerking

Deelnemer en levensloopbegeleider krijgen binnen Levensloopbegeleiding VAB veel ruimte om hun samenwerking vorm te geven. Focus blijft de positieve beweging brengen in het leven van de deelnemer. De deelnemer is zoveel als mogelijk zelf bepalend. Bij VAB hebben we ervaren dat een zorgvuldige opstart van de levensloopbegeleiding heel belangrijk is voor een succesvolle levensloopbegeleiding. Er mag ruimte genomen worden om elkaar uitgebreid leren kennen, afspraken te maken over de samenwerking en op zoek te gaan naar ondersteuningsvragen. Als je Levensloopbegeleiding VAB met aandacht opstart en steeds de samenwerking met de deelnemer zoekt, wordt vanzelf helder wat er van je gevraagd wordt als levensloopbegeleider. Of het nu gaat om het voeren van goede gesprekken of het regelen van maatwerk. Je vult jouw werk in zoals dat volgens jou aansluit bij jouw deelnemer. De werkzaamheden van een levensloopbegeleider zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 7.5.

Besteed bij de opstart van de samenwerking ook aandacht aan de veiligheidsmaatregelen die VAB heeft genomen. Leg ook uit dat jij als levensloopbegeleider het eerste aanspreekpunt bent voor de deelnemer, maar dat deze ook altijd bij de VAB-organisatie terecht kan als er iets is of bij een externe vertrouwenspersoon. Vertel waar de deelnemer deze contactgegevens kan vinden.

7.4.1 Ontwikkelen van een vertrouwensband

Sommige levensloopbegeleiders kennen hun deelnemer al, bijvoorbeeld omdat het een naaste is. In zo'n geval is het ontwikkelen van een vertrouwensband eigenlijk al geregeld. Voor de meeste levensloopbegeleiders geldt echter dat je gekozen wordt door iemand die je vóór het klikgesprek nog nooit had ontmoet. Bij de opstart van de samenwerking tussen een levensloopbegeleider en een deelnemer is het dan van groot belang om uitgebreid de tijd te nemen om elkaar te leren kennen.

De ervaring heeft geleerd dat het helpend is om open vragen te stellen en aan te sluiten bij de belevingswereld van de deelnemer en samen dingen te ondernemen. Speel bijvoorbeeld samen zijn favoriete game, los kleine klusjes op, bekijk foto's of bezoek bijvoorbeeld het spoorwegmuseum als jouw deelnemer een treinliefhebber blijkt. In het begin moeten veel levensloopbegeleiders eraan wennen dat ze activiteiten mogen uitvoeren waar binnen reguliere zorg vaak geen ruimte voor is. Onze ervaring is echter dat dit intensief kennis nemen van de leefwereld van de deelnemer een voorwaarde is voor goede levensloopbegeleiding.

Ik waardeer de ruimte die er is om stap voor stap een diepe vertrouwensband met elkaar op te bouwen; vanuit dat vertrouwen kun je samen zoveel gerichter en dieper met de hulpvragen aan de slag.

Levensloopbegeleider

In deze fase is het als levensloopbegeleider ook handig om zo snel mogelijk een beeld te vormen van de mensen die voor de deelnemer belangrijk zijn.

Als levensloopbegeleider sta je naast de deelnemer, je bent geen afstandelijke professional. Laat je dus als mens zien. Hoe je dat doet, is aan jou.

Elkaar beter leren kennen is niet alleen belangrijk bij de start, maar tijdens de gehele levensloopbegeleiding. Door open vragen te stellen met oprechte interesse help je de deelnemer ook om zichzelf beter te leren kennen.

Tips van levensloopbegeleiders - over het leren kennen van de deelnemer:

- Neem de tijd!
- Verdiep je vanuit gelijkwaardigheid: ga naast de ander staan.
- Investeer in informeel contact.
- Laat jezelf ook zien als persoon.
- Vind wederzijdse interesses.
- Wees oprecht nieuwsgierig.
- Laat de deelnemer vertellen over wat hij/zij leuk vindt.
- Stap in zijn/haar wereld en sluit aan.
- Ondemeem samen iets, gesprekken komen dan vanzelf.
- Vraag, luister en observeer zonder in te vullen.
- Daag jezelf uit om kennis te vergaren over autisme.
- Betrek het netwerk, zij kennen de deelnemer al.
- Spreek af op een prettige plek, bv. in een huiselijke setting of de natuur.
- Sluit aan bij het tempo van je deelnemer.

7.4.2 Vormgeven van de samenwerking

Als jullie elkaar voldoende hebben leren kennen, is het raadzaam af te stemmen over hoe jullie met elkaar willen samenwerken. Het is verleidelijk om meteen aan de slag te gaan, maar beseft dat onvoldoende afstemming over de samenwerking later kan zorgen voor ruis in het proces.

Het is aan jullie om te bepalen hoe jullie de samenwerking vormgeven. Jullie kunnen bijvoorbeeld nadenken over:

- Waar je afspreekt.
- Hoelang ontmoetingen duren.
- Of de deelnemer het prettig vindt dat je vooraf laat weten waar de afspraak over gaat.
- Hoe jullie vastleggen wat er besproken wordt.
- Hoe jullie met eventuele naasten communiceren.
- Wanneer de deelnemer wel/niet contact mag opnemen.
- Op welke manier jullie contact onderhouden (live, telefonisch, via mail, via app-contact, etc.).

Jullie geven de samenwerkingsrelatie vorm, passend bij de behoefte van je deelnemer maar ook passend bij wat jij nodig hebt om goed te kunnen (blijven) functioneren. Hoe dit er in de praktijk uitziet, verschilt enorm per levensloopbegeleider en deelnemer:

- "Zij mailt of appt wanneer er iets is, ik reageer op het moment dat ik het zie of tijd heb. Meestal binnen 24 uur. Bij nood is de eerste stap de huisarts, omdat ik niet altijd bereikbaar ben."
- "Ik zie mijn deelnemer dagelijks als ik aan het werk ben, als iets dringend is kan hij me daar benaderen."
- "Ik bel hem wekelijks op maandagavond, dan heeft hij nog voldoende energie. We spreken dan zaken door en beslissen dan of er in de loop van de week nog dingen moeten gebeuren. We stemmen dan af wie wat wanneer doet."
- "Concrete afspraken waren tot nu toe niet nodig. Deelnemer kan me altijd bereiken wanneer hij daaraan behoefte heeft. Hij kan dat prima inschatten."

- “Ik heb telefonisch contact met de ouders van mijn deelnemer indien er een afspraak ingepland dient de worden. Verder verloopt het contact enkel face-to-face.”
- “Mijn deelnemer heeft enkel mijn werknummer en niet mijn privénummer.”
- “Mijn deelnemer mag zijn verhaal altijd kwijt via de mail, hij kan dan ‘van zich afschrijven’. De afspraak is dat ik het lees wanneer het mij uitkomt en dan in het kort reageer. In een volgend gesprek komen we erop terug.”

Afstemming over de samenwerking is doorgaans geen eenmalig proces. Gaandeweg kan blijken dat de wensen veranderen of dat afspraken bij nader inzien niet goed werken. Stel in dat geval bij.

7.5 Jouw werk als Levensloopbegeleider VAB: brengen van positieve beweging

Als startend levensloopbegeleider weet je niet wat de juiste beweging is in iemands leven. Mocht je dit wel denken te weten, realiseer je dan dat je het risico loopt dat je de juiste beweging invult vanuit jouw eigen interpretatie. Wellicht dénk je te weten wat goed voor iemand is. Probeer zoveel mogelijk te werken vanuit de wensen van de deelnemer zelf. Dat betekent dat je tijd nodig hebt (soms véél tijd) voordat je überhaupt richting kan bepalen.

Om samen met de deelnemer vast te stellen welke activiteiten ondernomen gaan worden is geen vast stappenplan voorhanden. Wat het beste is om positieve beweging in het leven van de deelnemer te brengen is steeds situationeel bepaald. Het hangt af van de omstandigheden of levensfase waarin de deelnemer zich bevindt en zijn eigen wensen en verwachtingen. Bij het bepalen van de keuzes vormt het eerder beschreven kwadrantenmodel een belangrijk kompas.

Wat een Levensloopbegeleider VAB precies doet, is niet strak omschreven. Als levensloopbegeleider loop je samen op met je deelnemer met als doel dat je deelnemer ontdekt hoe hij een leven creëert dat bij hem past. Dat hij zichzelf kan zijn. De kracht van Levensloopbegeleiding VAB is dat een Levensloopbegeleider VAB doet wat nodig is om een positieve beweging te krijgen in het leven van de persoon met autisme.

Dit geef je vorm door aandacht te besteden aan de volgende aspecten:

1. Achterhalen van wensen en verwachtingen;
2. Zelfbewustzijn en eigen regie vergroten;
3. De omgeving betrekken en maatwerk regelen.

Bovenstaande facetten hangen allemaal met elkaar samen en lopen regelmatig ook in elkaar over of door elkaar heen. Er is geen volgorde en ook niet één goede manier om het te doen. Je vindt jouw manier door naast je deelnemer te staan en aan te sluiten op zijn wensen en verwachtingen.

Levensloopbegeleiding VAB is bedoeld om positieve beweging te brengen in het leven van een deelnemer. Levensloopbegeleiding kan bestaan uit deze twee onderdelen:

- A. Het goede gesprek. Hierin wordt aangesloten bij de deelnemer en worden verwachtingen duidelijk. Zaken - soms overmatig groot of bedreigend - worden weer tot reële proporties teruggebracht. Zo komt en blijft er meer rust en kan koers gekozen worden.
- B. Maatwerk regelen. Hier zorgt een levensloopbegeleider dat zaken met externen geregeld en afgesproken worden; waar mogelijk met deelnemer of diens naasten en op maat. Dit onderdeel gaat dus over het aanvragen van voorzieningen, het afstemmen met bv school, arts of werkgever, etc. vooral ook wanneer er (grote) overgangen zijn.

In de praktijk zien we twee 'extra' onderdelen die ook worden toegepast:

- C. 'Gewone begeleiding' of huiswerkbegeleiding. Gewone begeleiding gaat over het begeleiden van dingen die nodig zijn om door de dag te komen. Boodschappen doen, koken of iemand ergens naar toe brengen, huiswerk maken etc.
- D. Dat wat raakt aan therapeutische zaken, zoals relatietherapie, meditatie of trauma-therapie. Soms is een levensloopbegeleider hierin opgeleid, heeft er ervaring mee of kan dit gewoon goed.

De onderdelen C en D mogen een klein onderdeel vormen van Levensloopbegeleiding. Dat maakt dat er geen hele strakke grens gehandhaafd hoeft te worden rond de mogelijke inzet van de levensloopbegeleider. De levensloopbegeleider mag dus een beetje meebewegen met wat er nodig is en zo hoeft er niet voor elk onderdeel een nieuwe persoon geworven en ingewerkt te worden. Dit kan voor iemand met autisme immers erg onprettig en soms zelfs onmogelijk zijn. Toch ook is het zeker niet de bedoeling dat de onderdelen C en D de hoofdmoot van Levensloopbegeleiding VAB gaan vormen. Als dat toch de situatie is, dan is Levensloopbegeleiding VAB niet de kloppende 'titel' en moet er dus iemand anders gezocht worden die dit onderdeel gaat overnemen.

In de praktijk zien we nog iets anders. Het brengen van positieve beweging is een doel, maar het is niet zo dat dit voortdurend zichtbaar aanwezig is. We werken niet aan individuele doelen omdat mensen met autisme aangeven daar stress van te ervaren. Werken met verwachtingen en wensen geeft meer ruimte. Zoals onze ervaringsdeskundige zegt: Als het moeten er af is kan ik voelen wat ik wil! Veel deelnemers kennen, al dan niet lange, perioden waarin er even minder beweging is, waarin de situatie min of meer stabiel is. Dat is prima.

We zetten dit alles in een overzicht:

Onderdeel	periode met positieve beweging	Stabiele periode
A Het goede gesprek		
B Maatwerk regelen		
C Gewone begeleiding of huiswerkbegeleiding		
D Therapie		

Legenda:

- Hier streven we naar met levensloopbegeleiding
- Dit kan ook met levensloopbegeleiding
- Dit mag slechts beperkt een rol spelen in levensloopbegeleiding
- Dit is geen levensloopbegeleiding meer

Een levensloopbegeleider kan zich in alle vakken van het schema bewegen. Dat mag allemaal. We zien graag het zwaartepunt bij A (het goede gesprek) en B (maatwerk regelen) en dat een levensloopbegeleider streeft naar de rechterkant: positieve beweging. Soms zit er dat tijdelijk echt niet in en is het handhaven van stabiliteit het maximaal haalbare. Of is het gewoon even nodig om op adem te komen na een zware periode. Dat is dan ook prima; de grenzen zijn niet strak.

Toch zijn er ook situaties waarin we niet meer spreken van Levensloopbegeleiding VAB. Bijvoorbeeld als er een lang durende stabiele periode is waarin een levensloopbegeleider voornamelijk gewone begeleiding of huiswerkbegeleiding biedt. Dit werk kan door een goedkopere kracht uitgevoerd worden. Als we zien dat zo'n situatie bij een bepaald duo aan de orde is, dan stoppen we de Levensloopbegeleiding VAB.

Een andere grens wordt gevormd door het uitvoeren van controversiële zaken of het zelfstandig stellen van diagnoses. Dat zijn zaken die niet thuishoren bij Levensloopbegeleiding VAB.

Een levensloopbegeleider is dus op zoek naar de positieve beweging in het leven van de deelnemer. Daarnaast hoort een levensloopbegeleider ook voortdurend te zoeken naar de meest passende inzet. Oftewel: de levensloopbegeleiding zelf hoort ook in beweging te zijn – en niet in sleur te geraken. We bewaken deze beweging door erover te praten tijdens intervisie en indien wenselijk kan er verder over afgestemd worden met een contactpersoon duo's.

Ik geloofde dat autistische mensen langzaam aan iets nieuws moeten wennen. Mijn deelnemer ging één keer begeleid met de bus en kon het daarna zelf.

Levensloopbegeleider

Een voorbeeld:

Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat je samen met iemand boodschappen gaat doen zodat je kan werken aan vertrouwd raken met elkaar en antwoord probeert te vinden op de vraag: waarom is het toch zo spannend om boodschappen te doen? (wensen en verwachtingen achterhalen). Als iemand boodschappen wil leren doen, dan kan je een tijdje samen gaan om er routine in te ontwikkelen (zelfbewustzijn en eigen regie vergroten). Nadat je een (heel) aantal keren samen boodschappen gedaan hebt, kan het zo zijn dat de deelnemer het nu ook wel zelf kan. Dan heb je als levensloopbegeleider beweging gebracht in het leven van de deelnemer. Het kan ook zo zijn dat het er naar uit ziet dat dit samen boodschappen doen waarschijnlijk nog heel lang aan de orde zal zijn, omdat het ernaar uit ziet dat het de deelnemer voortopig nog niet alleen lukt. In zo'n geval is het de taak van de levensloopbegeleider om in overleg met de deelnemer iemand te zoeken die dit voortaan kan gaan doen (omgeving betrekken en maatwerk regelen). Dit is dan namelijk de gewone taak 'begeleiding'. Het brengt geen beweging in iemands leven. Het is dan gewoon iets dat nodig is om de deelnemer door de dagen te helpen.

Praktijkvoorbeelden van diverse vormen van levensloopbegeleiding zijn [hier](#) te lezen.

7.5.1 Achterhalen van wensen en verwachtingen

Levensloopbegeleiding VAB werkt niet met doelen maar met verwachtingen. Een doel heeft een richting en een tijdsaspect. Dit suggereert een maakbaarheid die er in werkelijkheid niet is. Wanneer je een doel niet haalt, voelt dat als falen. Doelen kunnen hierdoor heel frustrerend zijn en juist averechts werken voor mensen met autisme. Als je het werken aan een doel vergelijkt met een lijnvliegtuig (duidelijk eindpunt en eindtijd), dan kan je het werken aan een verwachting vergelijken met een zweefvliegtuig (wel in beweging komen, maar waar je terecht komt en wanneer precies is afhankelijk van verschillende factoren).

Als levensloopbegeleider werk je dus samen met je deelnemer aan zijn of haar verwachtingen. Deze zijn gebaseerd op diens vragen, behoeften en knelpunten. Om verwachtingen goed te achterhalen is het fijn als je je deelnemer goed kent en een open en nieuwsgierige houding hebt.

Uiteraard is ieder mens anders, dus bespreek met jouw deelnemer of 'verwachtingen' een term is die aanspreekt. Je kunt ook kiezen voor 'wensen' of een ander woord dat passend voelt. Wie weet vindt jouw deelnemer 'doelen' toch prettig, dan kan dat natuurlijk ook.

De ene deelnemer kan in een gesprek aan de eettafel makkelijk zijn eigen verwachtingen formuleren, bij een ander gaat dit minder vanzelfsprekend. Probeer zo veel mogelijk te komen tot eerlijke en transparante afstemming over verwachtingen van de deelnemer: waar wil hij naar toe bewegen? Wat is daarvoor nodig? Bij jullie zoektocht naar verwachtingen, kan je deze tips gebruiken:

- Opletten op wat tussen de regels door gezegd wordt.
- Vragen of het klopt wat jij aanvoelt.
- Contact houden met het netwerk (familie en andere hulpverleners).
- Puntsgewijs thema's in het leven doorlopen.
- De week doornemen en bespreken wat er speelt.
- Thema's beeldend maken door foto's te nemen of met een whiteboard.
- Schalen door cijfers of smileys toe te kennen aan situaties en gevoelens.

Je merkt zelf wanneer iets wel of niet werkt. Vraag dit ook gerust na bij je deelnemer. Het allerbelangrijkste is dat je blijft **luisteren** en **doorvragen**.

Ik gebruik niet zozeer methodes. Het gebeurt vanuit een vertrouwensband die er meestal snel is. Mijn deelnemer is relatief snel open naar mij. Dat is het voordeel van het werken vanuit "een klik". In de basis zal een open houding, goed luisteren en mee kunnen bewegen met de wensen van de deelnemer ervoor zorgen dat je een aantal knelpunten snel in beeld hebt. Maar ook maanden of jaren later kan er nog van alles bijkomen.

Levensloopbegeleider

Het is belangrijk om verwachtingen na een tijdje weer eens te bespreken. Zijn we nog met de goede dingen bezig? Op een goede manier? Ga een oprecht gesprek aan met een open houding. Moeten we de verwachtingen bijstellen of nieuwe verwachtingen formuleren? Of zijn er nieuwe vragen? Blijf onderzoekend en nieuwsgierig.

7.5.2 Zelfbewustzijn en eigen regie vergroten

Vergroting van zelfbewustzijn is belangrijk bij levensloopbegeleiding. Oprechte interesse helpt jouw deelnemer om na te denken over wie hij is. Voor mensen met autisme is dat extra belangrijk, omdat ze vaak ervaren kunnen hebben dat er besluiten over hen genomen zijn. Ook kan de sociaal emotionele ontwikkeling anders verlopen dan bij personen zonder autisme. Daarnaast is de ervaring van 'ik' doorgaans wat anders dan bij een persoon zonder autisme. Als gevolg daarvan kan het zelfbewustzijn wat minder ontwikkeld zijn, terwijl dit erg belangrijk is als we iemand zoveel mogelijk regie toewensen over zijn leven.

Regie kan in grote dingen zitten, maar ook in kleine. Dit is afhankelijk van de capaciteiten van je deelnemer. Zoek altijd naar die gebieden waar je deelnemer wél de regie kan nemen, die zijn er altijd. In levensloopbegeleiding begint dit al bij de keuze voor een levensloopbegeleider, die maakt de deelnemer zelf. Iemand mag een kant opgaan die de omgeving misschien niet gekozen zou hebben. De deelnemer bepaalt de richting die hij opgaat, het tempo waarin en de wijze waarop dit gebeurt. Dit vergt van de levensloopbegeleider een open houding. Je moet echt naast je deelnemer gaan staan en je eigen ideeën

over wat het beste voor iemand is, waar nodig los kunnen laten. Een wonderlijk pad kan een eigen pad naar meer levensgeluk zijn.

Wij geloven dus oprecht dat de persoon met autisme zelf weet wat het beste voor hem of haar werkt en zien diegene daarom graag zo veel als mogelijk in regie over zijn of haar eigen leven.

Overigens is het stimuleren van eigen regie niet hetzelfde als klakkeloos volgen wat je deelnemer wil. Soms kan het, juist om eigen regie bij je deelnemer te vergroten, ook gebeuren dat je eens uitdaagt, zeker als een deelnemer vaak risico's of nieuwe ervaringen uit de weg gaat.

Sommige mensen met autisme richten zich sterk op het voldoen aan verwachtingen van anderen. Dat kan ertoe leiden dat je deelnemer sterk leunt op jouw mening. In dat geval kan het juist ondersteunend zijn aan de regie van de deelnemer om dit 'leunen op jouw mening' te begrenzen.

Het werkelijk overnemen van regie kan ook wel eens nodig zijn, bijvoorbeeld in een crisissituatie. Het zal dan wel heel waardevol blijken dat jullie een vertrouwensband opgebouwd hebben waardoor het tijdelijk overnemen van regie makkelijker zal gaan. Zodra mogelijk geef je de regie weer terug.

7.5.3 De omgeving betrekken en maatwerk regelen

Als Levensloopbegeleider VAB doe je dus datgene wat nodig is om positieve beweging te brengen in het leven van de deelnemer. Daar horen ook gesprekken met derden bij. Het is jouw taak om de omgeving van de deelnemer af te stemmen op zijn wensen.

Vaak gaat het ook om het regelen van maatwerkoplossingen. De Levensloopbegeleider VAB zorgt dat ook praktische zaken opgepakt en geregeld worden.

Activiteiten zijn bijvoorbeeld:

- Anderen toerusten en verlichting brengen bij vaak overbelaste mantelzorgers zodat zij op de been blijven en de gewenste bijdrage aan de ontwikkeling en/of participatie van de persoon met autisme kunnen leveren;
- Informeren en adviseren;
- Ondersteunen bij administratieve taken;
- Helpen bij het vinden (en aanvragen) van passende zorg en ondersteuning (zorgbemiddeling);
- Faciliteren van de dialoog tussen betrokken partijen;
- Opschalen of afschalen van zorg en ondersteuning indien nodig;
- Stroomlijnen en coördineren van zorg;
- Stroomlijnen en coördineren van andere ondersteuning;
- Afstemming tussen organisaties rond cliënt of gezin;
- Ondersteunen bij contacten met externen;
- Meegaan naar afspraken naar gemeente, ziekenhuis, school, CIZ, UWV, zorgverzekeraar, zorgkantoor;
- Inbrengen specifieke expertise over doelgroep bij organisaties;
- Signaleren en in kaart brengen van kansen voor verbetering van werkwijzen/oplossingen in het systeem richting, en/of samen met, organisaties;
- Belangen van de deelnemer behartigen;
- Ondersteunen bij klachten- en/of bezwaarprocedures;
- Realiseren van maatwerk bij bv. scholen, sportclubs, werkgevers, wonen, dagbesteding, gezondheid, burens, vakantie etc. waardoor participatie wél mogelijk is;
- Proactief begeleiden bij veranderingen die te voorzien zijn en monitoren om veranderingen die niet te voorzien zijn tijdig op te merken.

Er ligt geen druk op het gebied van formuleren van verwachtingen en doelen. De regie ligt bij de deelnemer waardoor levensloopbegeleiding nieuwsgierig en vragend kan zijn.

Levensloopbegeleider

7.6 Waakvlamcontact

Bij een deelnemer kan op een gegeven moment geen sprake meer zijn van een groot verlangen naar beweging in haar of zijn leven. Vaak is er al het nodige veranderd en is de status quo op dat moment goed zoals deze is. De levensloopbegeleider blijft op de achtergrond aanwezig en houdt een vinger aan de pols. De manier waarop dit gebeurt is vrij. Het kan bijvoorbeeld door af en toe app-contact, (beeld)bellen, mailen, een kort bezoekje, een paar keer per jaar een wandelingetje of nog anders. Zodra het nodig is (voorzien of onvoorzien) kan het contact eenvoudig weer opgeschaald worden. Het waakvlamcontact zorgt ervoor dat de relatie in stand blijft en dat de levensloopbegeleider grofweg op de hoogte blijft van wat er speelt in het leven van de deelnemer. De wetenschap dat de levensloopbegeleider elk moment weer ingezet kan worden, geeft mensen rust en houdt hen sterk. Waakvlamcontact is laagfrequent en er worden weinig uren besteed. Toch is een 'waakvlam-status' niet uitsluitend af te lezen aan de uren-inzet. Het gaat er ook over of er ingezet wordt op positieve beweging (geen waakvlamcontact) of dat de deelnemer even weinig levensloopbegeleiding nodig heeft en daar content mee is.

Bij Levensloopbegeleiding VAB willen we waakvlam-situaties duidelijk benoemen (besluiten) en onderscheiden. We laten geen grijs gebied (min of meer waakvlam) bestaan. Dit besluit is enkel van invloed op de te bezoeken bijeenkomsten voor de levensloopbegeleider. Voor de deelnemer en diens naasten blijft de levensloopbegeleider gewoon beschikbaar wanneer nodig.

Signaleren en besluiten

We kunnen een mogelijke waakvlamsituatie op meerdere manieren signaleren:

- De deelnemer of naaste geeft het actief aan
- De levensloopbegeleider geeft het actief aan
- De procesbegeleider geeft het actief aan
- In de belronde met de deelnemer of naaste blijkt dat er mogelijk sprake is van waakvlamcontact
- In de belronde met de levensloopbegeleider blijkt dat er mogelijk sprake is van waakvlamcontact
- De backoffice signaleert het op basis van bestede uren
- De contactpersoon duo's signaleert het

Uiteindelijk is het de contactpersoon duo's die in overleg met deelnemer, naasten en de levensloopbegeleider bepaalt of we deze situatie bestempelen als waakvlamcontact.

Beëindigen van waakvlamcontact

Waakvlamcontact kan op elk gewenst moment weer veranderd worden naar een actieve situatie van Levensloopbegeleiding VAB. Het is opnieuw de contactpersoon duo's die hierover besluit in overleg met de deelnemer, naasten en de levensloopbegeleider. Signalen dat er weer actieve levensloopbegeleiding aan de orde kan zijn, kunnen opnieuw van allerlei kanten komen.

Wat verandert er bij waakvlamcontact?

Voor de deelnemer of de naasten verandert er feitelijk niets. Er is langzaamaan een situatie ontstaan van minimaal contact en dat is prima. De belronde blijft gewoon plaatsvinden. Zodra de deelnemer behoefte heeft aan contact met de levensloopbegeleider dan kan dat. Er is dus geen restrictie doordat we de situatie eerder als waakvlamcontact bestempeld hebben. En zodra het contact weer frequenter nodig is, dan kan dat sowieso weer. Voor de levensloopbegeleider kan dat betekenen dat deze weer 'uit waakvlamcontact' gaat en daarmee weer meer bijeenkomsten gaat bijwonen. De status 'waakvlamcontact' heeft voor de deelnemer en diens naasten dus eigenlijk geen betekenis.

Voor de levensloopbegeleider verandert er wel iets. De levensloopbegeleider gaat niet meer naar alle bijeenkomsten en intervisies. Zie hoofdstuk 8.1 voor de uitwerking van leren en ontwikkelen voor levensloopbegeleiders met uitsluitend waakvlamcontact.

Uitzonderingen

- Een levensloopbegeleider die meerdere deelnemers heeft, kan meemaken dat al zijn/haar deelnemers in waakvlamcontact zijn. Dat maakt dat de levensloopbegeleider qua leren en ontwikkelen het waakvlam-programma volgt. Het kan ook voorkomen dat er weliswaar één of meerdere deelnemers van een levensloopbegeleider in waakvlamcontact zijn, maar er ook nog één of meerdere deelnemers actieve levensloopbegeleiding van hem/haar ontvangen. In zo'n situatie blijft de levensloopbegeleider het reguliere programma voor leren en ontwikkelen volgen.
- Elke levensloopbegeleider doorloopt het introductieprogramma. In het zeldzame geval dat een deelnemer in waakvlamcontact gaat voordat zijn/haar levensloopbegeleider deze onderdelen afgerond heeft, dan maakt de levensloopbegeleider eerst het introductieprogramma af voordat hij/zij het waakvlam-programma gaat volgen.

7.7 Rapportage van de levensloopbegeleiding

Rapportage over wat jullie doen is noodzakelijk om wellicht ooit iets terug te zoeken of voor het geval de levensloopbegeleiding ooit overgedragen moet worden aan een ander persoon. Maar rapportage kost ook tijd en als levensloopbegeleider ligt jouw focus bij je deelnemer. Daarom is de richtlijn om beknopt te rapporteren en vanuit gezamenlijk gedefinieerde verwachtingen.

Houd je rapportage kort, bondig, eenvoudig en doeltreffend. Maak er een soort logboek van. Stem altijd af met je deelnemer over hoe de rapportage vorm gaat krijgen.

Je rapportage is gericht op wat nodig is om 'te komen tot goede levensloopbegeleiding':

- Wederzijdse verwachtingen over de inzet van levensloopbegeleiding.
- Focus houden op gewenste verwachtingen.
- Herijken van verwachtingen als dat relevant is.
- Continuïteit in begeleiding/terug kunnen kijken.
- Reflectie op eigen handelen.

Idealiter doe je de verslaglegging minimaal maandelijks, maar ook: zo vaak als helpend is voor jou en/of de deelnemer.

Als levensloopbegeleider draag je uiteindelijk de (eind)verantwoordelijkheid en heb je -in afstemming met deelnemer- keuze in wat wel en niet te doen. Wat je vastlegt over de levensloopbegeleiding is te allen tijde inzichtelijk voor de deelnemer. VAB zorgt voor een privacy-proof platform waarop de rapportage kan plaatsvinden.

7.8 Hoe wordt beoordeeld of de levensloopbegeleiding goed verloopt?

De belangrijkste persoon in het bepalen of de levensloopbegeleiding goed verloopt, is de deelnemer zelf. Naast de deelnemer, bepaalt ook VAB of de kwaliteit van de geboden levensloopbegeleiding voldoende is.

Belangrijk bij de beoordeling is de vraag of er positieve beweging is in het leven van de deelnemer. Soms zal dat niet het geval zijn. Dit betekent dan niet vanzelfsprekend dat de geboden levensloopbegeleiding niet goed is. Soms is er gewoon een moeilijke periode en is alle inzet nodig om verslechtering te bestrijden. Steeds is de tevredenheid van de deelnemer belangrijk. Daarnaast spelen in de beoordeling van de kwaliteit van de levensloopbegeleiding ook ervaringen van de procesbegeleider en de contactpersoon duo's een rol. VAB monitort dit op de volgende wijzen:

- VAB checkt tweemaal per jaar in een belronde direct bij alle deelnemers of zij nog tevreden zijn en/of vragen hebben. We communiceren actief naar de deelnemer dat deze zelf aan de bel kan trekken bij de contactpersoon duo's indien hij/zij niet tevreden is over de begeleiding.
- Daarnaast is er een jaarlijkse belronde onder de levensloopbegeleiders.
- Circa zeven keer per jaar heeft een Levensloopbegeleider VAB intervisie met andere levensloopbegeleiders van zijn of haar lokale groep. Deze wordt begeleid door de lokale procesbegeleider. Hier wordt individuele casuïstiek geanonimiseerd besproken. Indien nodig kan een Levensloopbegeleider VAB tussendoor contact opnemen met een collega levensloopbegeleider of de contactpersoon duo's om te sparren.
- Circa vier tot zes keer per jaar is er een verdiepende training/scholing. Het reflecterend vermogen van de levensloopbegeleiders wordt hierbij aangesproken.
- De procesbegeleider van de lokale groep heeft persoonlijk contact met elke levensloopbegeleider VAB bij trainingen, themabijeenkomsten en intervisie. De procesbegeleider houdt in de gaten of elke levensloopbegeleider VAB voldoende inbrengt, de deelnemer genoeg aan bod komt en de Levensloopbegeleider VAB voldoende zelfreflectie laat zien in de intervisie.
- Procesbegeleiders hebben onderling ook intervisie om de kwaliteit, eenheid en de principes van Levensloopbegeleiding VAB te bewaken.
- Indien nodig kan de levensloopbegeleider gebruik maken van supervisie of tijdelijke ondersteuning door een specialist.

Daarnaast zal het onderdeel expertisecentrum van VAB audits uitvoeren in de toekomst om de kwaliteit te toetsen.

7.9 Wat als de levensloopbegeleiding niet goed verloopt?

De kwaliteit van de levensloopbegeleiding wordt beoordeeld door de deelnemer zelf, maar ook door VAB.

Als een deelnemer niet tevreden is, dan kan en mag deze dit aankaarten bij de levensloopbegeleider. Wellicht kan deze iets wijzigen in de aanpak waardoor de kwaliteit weer goed is. In de praktijk kan het echter lastig zijn voor een deelnemer om deze stap te nemen.

Mocht het benaderen van de eigen levensloopbegeleider over de ervaren kwaliteit van de levensloopbegeleiding te spannend zijn, dan kan een deelnemer voor vragen, twijfels of onvrede ook terecht bij de contactpersoon duo's. Dit kan tijdens de belronden waarbij de tevredenheid van de deelnemers wordt geïnventariseerd, maar ook op willekeurige andere momenten kunnen deelnemers contact zoeken met de contactpersoon duo's.

Als de deelnemer er niet uit komt met VAB kan hij terecht bij een externe vertrouwenspersoon.

Als je als levensloopbegeleider twijfels hebt over het verloop, kun je dit bespreken tijdens de intervisiebijeenkomsten. Maar ook jij als levensloopbegeleider kan met vragen of wensen op gebied van kwaliteit terecht bij contactpersoon duo's in jouw regio.

Als VAB constateert dat de kwaliteit van geboden levensloopbegeleiding onvoldoende is, dan zal zij dit bespreken met de betreffende deelnemer en levensloopbegeleider. Ze zullen afspreken wat er moet veranderen om de kwaliteit voldoende te verbeteren.

7.10 Wanneer stopt de samenwerking tussen een deelnemer en een Levensloopbegeleider VAB?

Na de start is er altijd de mogelijkheid voor zowel de deelnemer, de Levensloopbegeleider VAB en de VAB-organisatie om de begeleiding in de bestaande constructie te stoppen.

Gaandeweg de levensloopbegeleiding kan het gebeuren dat een match niet meer werkt; de deelnemer geeft aan een andere Levensloopbegeleider VAB te willen. Redenen hiervoor kunnen zijn dat de klik er toch niet, of niet meer is, of de deelnemer denkt zich met deze levensloopbegeleider niet verder te kunnen ontwikkelen. Het contract met de levensloopbegeleider wordt dan ontbonden. VAB zal de deelnemer dan helpen opnieuw een keuze te maken. De deelnemer kan namelijk te allen tijde kiezen voor een nieuwe levensloopbegeleider als hij dit wenst.

Een levensloopbegeleider kan ook kiezen om te stoppen. Redenen kunnen zijn omdat je denkt niet (meer) de juiste persoon voor deze deelnemer te zijn of niet (meer) kunt bieden wat de deelnemer nodig heeft. Ook kan het zijn dat je verhuist of door andere werkzaamheden onvoldoende tijd beschikbaar hebt. Het contract met de Levensloopbegeleider VAB wordt dan ontbonden. VAB zal de deelnemer dan helpen opnieuw een keuze voor een nieuwe Levensloopbegeleider VAB te maken.

Als er vanuit VAB zwaarwegende redenen zijn, kan de organisatie besluiten te stoppen met een Levensloopbegeleider VAB en/of deze niet meer op te nemen in de videopool. Redenen hiervoor kunnen bijvoorbeeld zijn structureel te weinig meedoen aan intervisie, scholing en training, slechte kwaliteit van eerdere levensloopbegeleiding, structureel niet voldoen aan voorwaarden voor levensloopbegeleiding of (een vermoeden van) fraude.

Bij het beëindigen van een match tussen Levensloopbegeleider VAB en deelnemer volgt altijd een evaluatiegesprek met beide partijen. Daarbij staat centraal wat we van Levensloopbegeleiding VAB kunnen leren voor de toekomst.

Dit zijn de stappen bij het beëindigen van de samenwerking tussen een deelnemer en een Levensloopbegeleider VAB:

- VAB beëindigt de overeenkomst met de Levensloopbegeleider VAB en stopt de mogelijkheid voor de levensloopbegeleider om gebruik te maken van het platform waarop informatie van de deelnemer staat.
- Er volgt altijd een evaluatiegesprek met deelnemer en Levensloopbegeleider VAB.
- Samen met de deelnemer gaat VAB op zoek naar een nieuwe match.
- Bij een nieuwe match maakt VAB weer het contract voor de nieuwe Levensloopbegeleider VAB.
- De overeenkomst van deelname voor de deelnemer blijft ongewijzigd.

8. Ondersteuning van de levensloopbegeleider door VAB

8.1 Leren en ontwikkelen

Levensloopbegeleiders kennen een grote onderlinge diversiteit vanwege hun verschillende achtergronden en verschillend moment van starten. Dit vraagt om flexibiliteit en maatwerk voor leren en ontwikkelen. Naast de levensloopbegeleiders, vragen ook deelnemers en naasten om betrokkenheid bij informatieve bijeenkomsten.

Vertrekpunt

Rond het onderwerp leren en ontwikkelen hanteren we drie pijlers:

Eenvoud

Aangeboden leerinterventies worden optimaal gefaciliteerd vanuit VAB. Ze zijn eenvoudig te volgen en bij te wonen. Ons motto is: 'De materie waarmee je als levensloopbegeleider te maken hebt is al ingewikkeld genoeg. Je leerproces houden we daarom helder en eenvoudig.' We werken niet met voorbereidingen of met huiswerkopdrachten.

Samen

Het samen leren is de kracht van Levensloopbegeleiding VAB. Bij de thema's die in de bijeenkomsten aan de orde komen, gaat het nooit om het louter overbrengen van 'boekenkennis'. Altijd gaat het om de betekenis voor en toepassing door personen. Dat kan slechts worden bereikt door samen te leren, te reflecteren, te oefenen, te sparren.

Ervaringsdeskundigheid

Mensen met autisme komen in grote aantallen in problemen doordat ze lastig aansluiting vinden in de maatschappij. Een levensloopbegeleider wordt door henzelf gekozen: iemand met wie ze wél aansluiting vinden en die gaat helpen om positieve beweging te brengen. Deze formule werkt. Levensloopbegeleiders mogen echter niet afglijden naar 'wij weten hoe het moet in jouw leven'. De inbreng van ervaringsdeskundigheid blijft daarom steeds onmisbaar in de leerinterventies.

8.2 Wat gebeurt er in een lokale groep?

Als Levensloopbegeleider VAB kom je voor de taak te staan om positieve beweging te brengen in het leven van de persoon met autisme. Dat vraagt een bepaalde houding, kennis, vaardigheden en de bereidheid om hier tijd en energie in te steken. De perfecte Levensloopbegeleider VAB is een schaap met vijf poten. Daarvan lopen er echter maar weinig rond. Daarom functioneren onze Levensloopbegeleiders VAB in lokale groepen. Hierin worden trainingen, scholing en intervisies gegeven. Zo is er voor elke Levensloopbegeleider VAB de mogelijkheid om kennis aan te vullen, feedback en zelfs praktische hulp te vragen. Door deze voorziening hoeft niet elk schaap vijf poten te hebben, maar wordt de wijsheid van de groep gebruikt en blijft de Levensloopbegeleider VAB zich continu ontwikkelen.

Hoe functioneert een lokale groep?

Levensloopbegeleiders VAB geven aan dat de samenwerking in lokale teams van grote meerwaarde is voor hun werk. Niemand is diplomaat, jurist, autisme-expert, zorgaanbod deskundige, topcoach, opvoedspecialist, onderwijsgoeroe en mediator in één. Maar wat de één ontbeert, heeft de ander in huis en omgekeerd. Door met een groep Levensloopbegeleiders VAB (maximaal 24) een samenwerkingsverband te vormen en met regelmaat samen te komen, wordt kennis gedeeld en ontstaat veel grotere slagkracht. Bijvoorbeeld op het vlak van onderhandelingen met instanties, wetgeving en schuldhulpverlening.

Uitgangspunten van samenwerking binnen een lokaal team

- Levensloopbegeleiders VAB worden collega's.
- De kracht van het netwerk versterken.
- Leren met en van elkaar.
- Inspiratie.
- Kennis en inzichten.
- Veiligheid.
- Aanwezigheid.
- Samen verder ontwikkelen van Levensloopbegeleiding VAB.
- Verkennen kaders en grenzen voor implementatie.
- Praktische zaken.

8.2.1 Intervisie

Intervisie vindt plaats binnen een lokale groep en draagt bij aan betere begeleiding. De procesbegeleider faciliteert de intervisiebijeenkomsten en is verantwoordelijk voor een veilig en positief leerklimaat. Een levensloopbegeleider neemt deel aan circa zeven intervisies per jaar.

Doelen van de intervisie zijn:

- Reflecteren op eigen denken, voelen en handelen.
- Stimuleren van een gezamenlijk leerproces.
- (Collectief) bewustzijn op competenties.
- Doelgerichtheid en kwaliteit van interventies vergroten.
- Creëren van een (meer) collectieve VAB-visie op levensloopbegeleiding.
- Samen lastige thema's aanpakken: 'wijsheid uit de groep'.
- Elkaars kennis en ervaring inzetten als je het zelf niet weet, want een groep weet meer dan een individu.
- Persoonlijke groei
- Weer mogen leren

Ervaren hulpverleners geven aan dat ze als Levensloopbegeleider VAB in de pilot meer van elkaar hebben geleerd dan in de twintig jaar hiervoor. Ze voelen zich door het samenkomen en uitwisselen bekrachtigd in hun werk. Ze worden er betere hulpverleners van. Ze geven aan dat regelmatige collegiale ruggenspraak cruciaal is om het solistische werk van Levensloopbegeleider VAB goed uit te voeren.

8.2.2 Coaching gesprekken en casuïstiek bespreking

In sommige gevallen heb je als levensloopbegeleider meer ondersteuning nodig dan de intervisiebijeenkomsten bieden. Ook kan het voorkomen dat een casus extra verdieping nodig heeft. In dat geval is coaching of een casuïstiek bespreking gewenst. In coaching gesprekken staat het functioneren van de levensloopbegeleider in de eigen werksituatie centraal. In een casuïstiek bespreking wordt een casus onder de loep genomen met behulp van een expert vanuit VAB. Een levensloopbegeleider kan een verzoek indienen als deze coaching of een casuïstiek bespreking wenst. Ook kan VAB de levensloopbegeleider verzoeken om gebruik te maken van coaching of een casuïstiek bespreking.

8.2.3 Persoonlijk aanspreekpunt

Je wordt als Levensloopbegeleider VAB ondersteund door een procesbegeleider van VAB. Deze verzorgt de training, scholing en intervisie. De insteek is dat zoveel mogelijk tijdens de intervisiebijeenkomsten besproken wordt, zodat we er met elkaar van kunnen leren. Je vormt als groep levensloopbegeleiders dus ook een aanspreekpunt voor elkaar. Mocht je als levensloopbegeleider meer ondersteuning nodig hebben, dan kun je terecht bij de contactpersoon duo's in jouw regio.

8.3 Wie volgt wat?

8.3.1 Levensloopbegeleiders in verschillende situaties

We onderscheiden (kandidaat)levensloopbegeleiders die:

- het introductieprogramma afgerond hebben.
 - het introductieprogramma afgerond hebben en die uitsluitend waakvlamcontact hebben met hun deelnemer(s).
 - tegelijk als nieuwe groep starten in een regio.
 - starten in een regio waar al een groep bestaat.
- in een pool zitten kandidaat levensloopbegeleiders. We onderscheiden kandidaat levensloopbegeleiders die:
 - Nog nooit een deelnemer hebben gehad.
 - Al eerder een deelnemer hebben gehad.
 - Tegelijkertijd al een actief levensloopbegeleider zijn.

8.3.2 Onderdelen van het programma leren en ontwikkelen

We zetten de volgende onderdelen in:

- A. Landelijk introductieprogramma bestaande uit 9 bijeenkomsten van ongeveer 3 uur. Enkelen hiervan zijn live, het grootste deel is online; Het landelijke introductieprogramma blijft cyclisch doorgaan. Als de laatste bijeenkomst is geweest, is de eerstvolgende weer de eerste uit de serie. Een startende levensloopbegeleider kan instromen op het moment van zijn/haar start en stroomt uit nadat de hele cyclus doorlopen is. Daarmee doorloopt niet iedere levensloopbegeleider de bijeenkomsten in dezelfde volgorde.
- B. Introductieprogramma voor een startende groep bestaande uit 9 bijeenkomsten van ongeveer 3 uur. Alle bijeenkomsten zijn live;
- C. Reguliere bijeenkomsten in een lokale groep. Dit zijn jaarlijks 4 bijeenkomsten van ongeveer 3 uur. Al deze bijeenkomsten zijn live; er zijn geprogrammeerde bijeenkomsten en ook bijeenkomsten die vraaggericht ingericht worden.
- D. Intervisiebijeenkomsten in een lokale groep. Omdat intervisie in kleine groepen plaatsvindt, wordt de lokale groep verdeeld in kleinere groepjes. Actieve levensloopbegeleiders krijgen jaarlijks 7 intervisiebijeenkomsten. Deze bijeenkomsten zijn live en duren ongeveer 2,5 uur;
- E. Een 'waakvlam-pakket' bestaande uit jaarlijks 2 lokale bijeenkomsten en 2 intervisies. Afhankelijk van de situatie kunnen zowel de bijeenkomsten en de intervisies samenvallen met de bijeenkomsten en intervisies voor de actieve levensloopbegeleiders (onderdelen C en D).

- F. Themabijeenkomsten. Deze zijn toegankelijk voor deelnemers, naasten en levensloopbegeleiders. Ze zullen doorgaans online zijn, maar incidenteel kan dit ook live gebeuren, bv op een VAB-dag. Themabijeenkomsten zijn facultatief en deze uren worden niet vergoed (behalve wellicht een VAB-dag). Het aantal themabijeenkomsten is niet vooraf vastgesteld en wordt mede bepaald door de vraag. Om de veiligheid van bezoekers te garanderen worden de thema-bijeenkomsten niet opengesteld voor mensen die niet deelnemer, levensloopbegeleider of naaste zijn. Het doel van deze bijeenkomsten:
- o Bringen van verdieping, kennis en inspiratie rondom specifieke domeinen, onderwerpen of doelgroepen (bv. autisme en vrouwen, werk, onderwijs).
 - o Versterken van de kracht van het netwerk binnen de pilot: levensloopbegeleiders VAB ontmoeten elkaar cross-regionaal en weten elkaar zo beter te vinden. Themabijeenkomsten worden door mensen uit het hele land bezocht.
- G. Landelijke online-bijeenkomsten voor kandidaat-levensloopbegeleiders die uitsluitend in de pool zitten. Dit zijn jaarlijks 2 online bijeenkomsten van ongeveer anderhalf uur.

8.3.3 Wie volgt wat

(Kandidaat)levensloopbegeleiders in verschillende situaties volgen verschillende onderdelen van het programma voor leren en ontwikkelen. Zie hiervoor het overzicht. Ook deelnemers en naasten zijn in het overzicht opgenomen.

		A. Landelijk introductie- programma	B. Introductieprogramma in eigen groep	C. Reguliere bijeen- komsten in eigen groep	D. Intervisie bijeenkomsten	E. Waakvlam-pakket	F. Facultatieve themabijeenkomsten	G. Online-bijeenkomsten voor kandidaat- levensloopbegeleiders
1	Levensloopbegeleiders die het introductieprogramma afgerond hebben			✓	✓		✓	
2	Levensloopbegeleiders die het introductieprogramma afgerond hebben en uitsluitend waakvlamcontact hebben.					✓		
3	Nieuwe groepen levensloopbegeleiders die tegelijk starten in een regio		✓		✓		✓	
4	Levensloopbegeleiders die starten in een regio waar al een groep bestaat	✓		✓	✓		✓	
5	Levensloopbegeleiders die in de pool zitten. Dit zijn kandidaat levensloopbegeleiders. Hier onderscheiden we nog:							
5a	Kandidaat levensloopbegeleiders die nieuw zijn.							✓
5b	Kandidaat levensloopbegeleiders die eerder een deelnemer hebben gehad							✓
5c	Kandidaat levensloopbegeleiders die ook al levensloopbegeleider zijn	(✓)	(✓)	✓	✓		✓	
6	Deelnemers en naasten						✓	

8.3.4 Financiering voor deelname aan bijeenkomsten

Deelname aan de onderdelen A t/m E kan gefactureerd worden. Deelname aan de onderdelen F en G is onbetaald. We onderhouden dus geen financieringsrelatie met deelnemers, naasten en kandidaat-levensloopbegeleiders in de pool. Levensloopbegeleiders die extra bijeenkomsten willen volgen die voor hen niet verplicht zijn, kunnen dat na overleg met de procesbegeleider en in eigen tijd doen. Dit geldt niet voor kandidaat-levensloopbegeleiders. Zij nemen niet deel aan reguliere bijeenkomsten totdat zij gekozen zijn tot actieve levensloopbegeleider.

Als mensen met autisme laagdrempelig een beroep kunnen doen op flexibel beschikbare levensloopbegeleiding, leidt dit tot stappen in hun ontwikkeling en beter in hun vel zitten. Het voorkomt op een later moment zwaardere zorg, schooluitval, werkverzuim, bijstand en schuldenproblematiek.

Bron: Levensloopbegeleiding VAB Werkt! Onderzoek pilot 2019-2020, MAD IMPACT

8.3.5 VABlab

VABlab is een verzameling relevante informatie rond Levensloopbegeleiding. VABlab kan gebruikt worden bij landelijke bijeenkomsten (online) en soms ook bij lokale bijeenkomsten. Interviews zullen niet via VABlab gaan, die blijven lokaal en live. Het kost tijd om VABlab te vullen met relevante inhoud. Dit is een doorlopend proces.

9. Financiering

Levensloopbegeleiders worden betaald voor hun werk. Toch weten ze niet altijd precies wat ze gaan verdienen. Er moet immers zoveel als mogelijk voldaan worden aan de behoeften van de deelnemer en die houden ook in: op- en afschalen naar wat nodig is. Om het op- en afschalen mogelijk te maken, gaan we uit van twee werkende principes:

- groepsfinanciering;
- inschatting uren per deelnemer.

9.1 Groepsfinanciering

Levensloopbegeleiding VAB werkt met groepsfinanciering. Voor elke deelnemer wordt een vast bedrag per jaar ingebracht door de rijksoverheid, een gemeente, een zorgkantoor of een aanbieder. Deze bedragen vormen met elkaar het macrobudget voor de betreffende lokale groep. Dankzij 100 deelnemers in de pilot weten we dat dit principe werkt. Gebaseerd op onze ervaring is de inschatting dat een grootte van tien lokale groepen met elk 20 deelnemers voldoende is om het principe van groepsfinanciering te laten werken. Op- en afschalen van inzet van de Levensloopbegeleider VAB door individuele deelnemers is dan mogelijk.

9.2 Inschatting uren per deelnemer

Bij de start van de begeleiding wordt samen met de deelnemer (of naaste) een inschatting gemaakt van het benodigde aantal uren levensloopbegeleiding per week.

Een Levensloopbegeleider VAB maakt het aantal uren dat nodig is, waardoor het werkelijke aantal uren per week kan verschillen. Onze ervaring uit de pilot leert dat bij het merendeel van de deelnemers per saldo net

iets minder aan uren werden gemaakt dan ze van tevoren aangaven. Bij sommige deelnemers ligt het werkelijke verbruik hoger en bij een groter deel ligt het werkelijke verbruik lager.

Wanneer er structureel meer of minder uren worden gemaakt, neemt VAB contact op met de deelnemer (of naaste). In overleg met de deelnemer (of naaste) kan deze inschatting worden aangepast. Steeds wordt gemonitord hoe het aantal ingeschatte uren past in het totaal.

10. Samenwerkingsafspraken

We gebruiken twee soorten contracten voor Levensloopbegeleiders VAB:

- ZFP-contract (overeenkomst van opdracht)
- Detacheringscontract (organisatiecontract)

De meeste Levensloopbegeleiders VAB werken op ZFP-basis. Levensloopbegeleiders die niet ingeschreven staan kunnen via een payroll constructie vergoed worden, dit regelen zij zelf⁶. Daarnaast kunnen mensen worden gedetacheerd via een andere zorgorganisatie.

In de overeenkomst met de levensloopbegeleider leggen we vast:

- De opdracht
- Kwaliteit van de individuele levensloopbegeleiding
- Uitvoering van de opdracht
- Duur en beëindiging van de overeenkomst
- Nakoming en vervanging
- Vergoeding, facturering en betaling
- Aansprakelijkheid, schade en verzekeringen
- Geheimhouding en zorgvuldigheid
- Onderschrijving van diverse documenten die de veiligheid van de levensloopbegeleiding bewaken.

11. Veiligheid

De volgende maatregelen zijn getroffen om de veiligheid van de deelnemers (en levensloopbegeleiders) te bewaken:

- Elke levensloopbegeleider overhandigt een VOG die niet ouder is dan 2 jaar vooraf aan de start van de samenwerking. Het betreft een VOG code 45 Gezondheidszorg en welzijn van mens en dier.
- Er is een externe vertrouwenspersoon verbonden aan VAB.
- Levensloopbegeleiders gaan bij het afsluiten van een overeenkomst van opdracht akkoord met de gedragscode 'Hoe gaan we met elkaar om bij VAB?'
- Er is een duidelijk aanspreekpunt voor de deelnemers.
- VAB heeft een klachtenprocedure.
- VAB heeft een Gegevensbeschermingsbeleid.

Rond het thema agressie gelden de volgende algemene en specifieke beleidsuitgangspunten:

⁶ VAB kan hierin adviseren.

Algemeen:

- Uitgangspunt is dat VAB niet voor agressie wegloopt. Ook bij signalen over mogelijk agressief gedrag moeten mensen met autisme levensloopbegeleiding kunnen krijgen.
- Grondhouding bij de start van Levensloopbegeleiding VAB is: ja.
- Bij signalen over agressie of als die uit het kennismakingsgesprek blijken, wordt dat: ja, mits er voldoende waarborgen voor de veiligheid van deelnemer, Levensloopbegeleider en VAB zijn.
- Doet zich een incident van geweld tegen de persoon van de Levensloopbegeleider voor, dan wordt het: **nee, tenzij** er voldoende waarborgen voor de veiligheid van deelnemer, Levensloopbegeleider en VAB worden geschapen. Dit betekent als het ware een "gele kaart".
- Als zich desondanks een vervolgincident van geweld tegen de persoon van de Levensloopbegeleider voordoet volgt een "rode kaart". Einde levensloopbegeleiding VAB.

Van de Levensloopbegeleider mag verwacht worden risico's rond agressie te bespreken met de groep en de procesbegeleider. Zij zijn echter beide betrokken bij de begeleiding van de deelnemer. Daarom is de contactpersoon duo's belast met de beoordeling of sprake is van een gele of rode kaart situatie. Hij of zij heeft enige afstand tot de begeleidingsrelatie en kan daarom beter tot een objectieve beoordeling komen.

Bij de start van de levensloopbegeleiding:

- Wij willen geen screening van deelnemers aan de hand van bijvoorbeeld risico-inventarisatielijsten.
- Anderzijds is het belangrijk bij de start van Levensloopbegeleiding VAB op de hoogte te zijn van eventuele contra-indicaties, bijvoorbeeld ten aanzien van agressief gedrag. Dat is noodzakelijk om eventueel noodzakelijke maatregelen rond de veiligheid van deelnemer en Llb'er te kunnen af-overwegen.
- Bij het kennismakingsgesprek van de contactpersoon-duo's of de levensloopbegeleider met de deelnemer is het gebruikelijk om ook de historie van de deelnemer in beeld te brengen voor zover hij of zij daar openheid over wil geven. Daarbij kan ook naar eventuele geschiedenis met agressie worden gevraagd. Wij gaan geen informatie elders inwinnen, tenzij de deelnemer daarvoor uitdrukkelijke voorafgaande toestemming verleent.
- Als er contra-indicaties rond agressie zijn en de deelnemer geeft geen inzicht of weigert inwinnen van informatie bij derden dan wordt geen Levensloopbegeleiding VAB geboden (nee, tenzij).
- Bij het beoordelen van mogelijke signalen omtrent agressie problematiek en het bepalen van al of niet toegang tot Levensloopbegeleiding VAB is het van groot belang de context van de signalen daarbij te betrekken. Agressie kan een probleem zijn, geweld tegen een persoon is een grens.
- Een risico-inventarisatie van een derde partij is niet interessant. Het gaat om onze eigen risico-afweging.

Tijdens Levensloopbegeleiding VAB

- Als er problemen rond agressie optreden in de begeleidingsrelatie die niet onmiddellijk oplosbaar lijken, meldt de levensloopbegeleider dat hetzij in de intervisiegroep dan wel rechtstreeks aan de procesbegeleider. In dat overleg wordt vastgesteld of en in hoeverre het probleem kan worden opgelost door adequate maatregelen. Als de inschatting is dat dit niet mogelijk is wordt de kwestie voorgelegd aan de contactpersoon duo's.
- De contactpersoon duo's beoordeelt of de voorgenomen maatregelen adequaat zijn, of de levensloopbegeleiding onder die omstandigheden kan worden voortgezet en of sprake is van een "gele" of "rode" kaart.
- Criterium voor de beoordeling door de contactpersoon duo's is of de veiligheid van deelnemer en levensloopbegeleider voldoende is gewaarborgd met de voorgenomen maatregelen. Exacte invulling van dit criterium ligt binnen de professionele inschatting van de contactpersoon duo's.

12. Onderzoek

Er zijn meerdere onderzoeken gedaan die de resultaten van de pilot in kaart brengen. Tevens zijn er filmpjes die uitgangspunten, deelnemers en levensloop-begeleiders maar ook professionals aan het woord laten.

De onderliggende documenten zijn:

- [Hoofdrapport](#)
- [Rapport over autisme en levensloopbegeleiding](#) (bij aanvang geschreven):
- [Een kort filmpje over de uitgangspunten](#)
- [Een 12-minutenfilm over Levensloopbegeleiding VAB](#)
- [Vervolrapport 2022](#)

VAB monitort continu de effecten die de levensloopbegeleiders realiseren met de deelnemers. Dit gebeurt in persoonlijke belrondes met de deelnemers en de intervisiebijeenkomsten.

We monitoren de volgende zaken:

- Voelt de deelnemer zich prettig bij de levensloopbegeleider? Is de klik er?
- Ervaart de levensloopbegeleider de klik?
- In hoeverre signaleert de deelnemer beweging ten aanzien van de thema's waar hij met de levensloopbegeleider aan werkt?
- Waarom stoppen deelnemers of veranderen zij van levensloopbegeleider?

Bijlage 1 Beoogde Impact Levensloopbegeleiding VAB

THEORY OF CHANGE

